

HENRY USSING

60 Aar

Søndag 5. Maj 1946

Henry Ussing 60 år.

Av Presidenten *Birger Ekeberg*.

Om någon i denna Gallup-undersökningarnas tid skulle falla på den tanken att rikta en fråga till Sveriges jurister av vilken utländsk rättslärde de haft mest att lära, skulle enligt min tro Henry Ussings namn samla en överväldigande majoritet både bland teoriens och praktikens män. Till stor del har detta naturligtvis sin förklaring däri att han till sitt verksamhetsfält valt ett så centralt och i Sverige delvis mindre bearbetat område som obligationsrätten, att han till undersökningsobjekt har ett nordiskt rättssystem och att han skriver på ett nordiskt språk. Men vad som gjort hans namn så känt och aktat även i vårt land är dock framförallt det mästerskap varmed han behärskar sitt ämnes vidsträckta domäner, klarheten och rikedom i hans litterära produktion och den sunda juridiska takt som präglar hans verk.

I den närmast föregående generationen trädde också en dansk jurist på samma vis i förgrunden, Ussings lärare och företrädare i ämbetet Julius Lassen. Redan som ung docent blev Ussing hans medarbetare, beredd att fullfölja sin föregångares verk på det pietetsfulla sätt varpå dansk lärdomshistoria ger flera exempel. Men Ussings egenart trädde redan tidigt klart i dagen och sedan länge framstår han nu som en särpräglad vetenskapsman, en av de främsta gestalterna i den danska och nordiska rättsvetenskapens historia. Ussings namn har för våra dagars svenska jurister samma förnämliga klang som Lassens hade då seklet var ungt.

Ussing har aldrig framträtt med anspråk att vara systembyggare och den rena begreppsjurisprudensen, den abstrakta skrivbordsjuridiken, är honom snarast en styggelse. Hans styrka ligger i den suveräna överblicken av ett outtömligt material och i det sätt varpå han förstår att lägga de otaliga problemen tillrätta. Väl förtrogen med och obunden av nedärvda doktriner och med det praktiska livets krav som ledstjärna går han till sin uppgift. Han bygger från grunden och denna är för honom den praktiska erfarenheten från det livsområde de behandlade rättsreglerna avse. Med största omsorg studerar han den ständigt växlande och nyckfulla verklighet på vilken lagbuden taga sikte. Hans kännedom om rättspraxis är fullkomlig och han hör till dem som sträva efter att anpassa rättsreglerna och deras tolkning efter livets krav och ej vilja pressa verkligheten in i teoriernas tvångströja. Den analys han ägnar åt de mötande frågorna är rik på intressanta synpunkter, ägnade att ställa det behandlade ämnet i allsidig belysning. Det vilar över hela hans författarskap ett drag av common sense och hans tankar ha en allmängiltighet som ge dem högsta värde även utanför det lands gränser vars lagstiftning han närmast har för ögonen. Det är därför som även

svenska jurister så ofta söka och finna vägledning hos Ussing, då de ställas inför svårbedömda civilrättsliga spörsmål.

Inom den svenska juridiska litteraturen är Alméns kommentar till köplagen det arbete som till sin allmänna läggning mest påminner om Ussings. Samma vederhäftighet, samma rikedom på synpunkter, samma öppna blick för det praktiska livets krav präglade i båda fallen en analys som sträcker sig snart sagt till varje vrå av det behandlade ämnet. Arbeten av denna art förut-sätta den förträffliga egenskap som kan kallas juridisk fantasi, förmågan att intuitivt förutse och överblicka de oändligt skiftande situationer inför vilka lagens handhavare kunna se sig ställda. Lysande prov på denna gåva möter man överallt i Ussings produktion men kanske ingenstädes i rikare mått än i hans stora avhandling om borgen.

Det ligger i sakens natur att en rättslärare av Ussings typ är väl skickad även för lagstiftarens uppgifter. Hans förmåga har också tagits i anspråk för såväl dansk som nordisk lagstiftning. Sålunda efterträdde Ussing sin äldre kollega Torp såsom dansk ordförande i den nordiska kommission som hade att utarbeta förslag till lagstiftning om upplagshus och upplagsbevis och senare inträdde han i samma egenskap i den nordiska skuldebrevskommissionen. Under detta arbete tillvann han sig den största uppskattning ej minst av sina svenska kolleger. Hans grundliga lärdom var en tillgång av högsta värde och hela hans syn på de rättsliga problemen harmonierade förträffligt med den linje som sedan länge varit vägledande för det nordiska lagstiftningsarbetet. Detta har präglats av motvilja mot abstrakta teoretiska regler i stil med den tyska BGB, avsedda att innefatta en uttömmande lösning av alla uppkommande rättskonflikter. Man har velat framgå med försiktighet och ej fastslå bindande regler i större utsträckning än man ansett sig kunna med stöd av vunna erfarenheter överblicka terrängen. Ussing har målmedvetet understött denna strävan att ge lagstiftningen en viss konkretion och begränsning och låta lösningen av sådana problem som ännu ej äro mogna för legislativ behandling försiggå i de friare former som den rättsvetenskapliga diskussionen och domstolarnas praxis erbjuda.

Även Ussings medverkan vid de nordiska juristmötena och juriststämmorna liksom hans gästföreläsningar runt om i Norden ha i hög grad bidragit till att göra hans namn känt och aktat. Alldeles särskilt skola deltagarna i 1936 års juriststämma i Sigtuna med tacksamhet minnas ej blott hans förnämliga bidrag som föreläsare och debattör utan också och icke minst hans förmåga att i kamratligt umgänge vinna den nordiska ungdomens hjärtan, deras tillgivenhet och vänskap lika väl som deras beundran. Han hade här blott en like: sin yngre norska kollega och vän Ragnar Knoph.

Den 5 maj 1946, på Henry Ussings sextioårsdag, skola från hans många svenska vänner varma välgångsönskningar, förknip-

pade med känslor av tacksamhet och uppskattning, strömma honom till mötes. Dessa känslor gälla hans livsgärning, men de gälla också och i lika hög grad hans person — hans anspråkslösa, älskvärda men på samma gång klippfasta väsen. Särskilt under krigets tunga och ödesdigra år har det varit ovärderligt att i främsta ledet bland de nordiska rättsidéernas förkämpar stått män med Henry Ussings moraliska resning.

Till Professor Henry Ussing.

En hälsning från Finlands jurister.

Av Akademiekanslern O. Hj. Granfelt.

Då de danska pionjärerna i det rättsliga samarbetet Nordens folk emellan enligt naturens ordning dragit sig tillbaka, har deras verksamhet upptagits och fortsatts av nya män. Som en av de främste bland dessa räkna vi här i Finland Professor Henry Ussing. Särskilt för vår juristgeneration av idag framstår han som den borne danske ledaren. Detta beror ingalunda uteslutande på Professor Ussings vetenskapsmannagärning, utan i hög grad även på hans ovanliga förmåga att genom flärdfritt, friskt umgänge och inlevelse i den unga generationens intressen vinna dennas sympati. Det är emellertid ej denna talang, som gör att även vi, Finlands jurister, äldre och yngre, vid Professor Ussings 60-års jubileum vilja bringa honom vår hyllning.

Vi hylla honom framför allt som en av den nutida jurisprudentens främste. Det är icke blott i sitt hemland Professor Ussing med framgång plöjt och besått rättsvetenskapens marker. Också i den skandinaviska rättsordningens nordöstra gränsländ, i Finland, skörda vi frukterna av hans forskarglädje och möda. Att detta ej är allenast fagra ord bevisas redan därav, att flere av hans verk på förmögenhetsrättens gebit höra till kursfordringarna för de ämbetsexamina, som avläggas vid vårt statsuniversitet. Professor Ussings inflytande är emellertid ej härtill begränsat. Vår rättsskipning i såväl högre som lägre instanser påverkas i betydande omfattning av hans litterära produktion. Professor Ussing kan därför räkna jämväl detta land som en integrerande del av sin verksamhetssfär. Att detta också medfört förpliktelser har Professor Ussing nogsamnt beaktat. Det utvisar den föredragsresa han trots det pågående världskrigets vedervärdigheter senhösten 1942 företog till Helsingfors och varav vi uti »Tidskrift, utgiven av Juridiska föreningen i Finland«, hava ett bestående minnesmärke i det följande år där till tryck befordrade föredraget över ämnet »*condictio indebiti*«. I detta Professor Ussings besök sågo vi här ej allenast ett hörsammande av vår inbjudan. Det bekräftade för oss i handling strävan att,

oavsett tillfälliga politiska konjunkturer, räkna även detta land som en del av Norden, av den rättsliga enhet detta innebär; en bekräftelse som för oss var och förblir av utomordentlig betydelse.

Under hög uppskattning av vad Professor Henry Ussing i ord och handling utfört sändes honom nu vid uppnådda 60 år en varm hälsning från Finlands jurister.

Henry Ussing i norsk rettsvitenskap.

Af Professor, Dr. jur. *Kristen Andersen.*

For en norsk privatrettsteoretiker er det helt enkelt en oplevelse å få være med på å hylde Henry Ussing nettop i det tidsskrift, som han gjennom årtier har gått inn for med den faglig, ideale lidenskap, som er sentralt bærende i hans rettsvitenskapelige personlighet.

Det er neppe for meget sagt at det idag ikke finnes noen privatrettsjurist, som norske privatrettsteoretikere føler sterkere trang til å takke enn Henry Ussing. Ja, jeg fristes til å skrive at Henry Ussings navn er selve navnet i dagens norsk privatrettsvitenskap. Hans innflytelse kan spores på alle de felter, der han i tidens løp har satt sin forskning inn. Årsakene til dette er mangfoldige. *Så* mangfoldige at jeg ikke vil gi mig i kast med et forsøk på å kartlegge dem. Et slikt forsøk er sikkert på forhånd dømt til å mislykkes. Allikevel vil jeg gjerne få fremheve at Henry Ussings eiendommelige evne til virkelighetsnær, presiserende analyse og vurdering er den egenskap, som iallfall for mange av oss, har virket mest fascinerende og givende.

Når man leser Henry Ussing fylles man av en stillferdig, stadig stigende beundring. Denne beundring skyldes frem for alt den kompromisløse faglige nøkternhet og ærlighet, man innvies i. Henry Ussing »later aldri som om«. Han faller aldri for fristelsen til den storslåtte, omtrentelige overfladiskhet, som i nordisk rettsvitenskap fra tid til annen har vært en kilde til en, på mange måter talentfull, men kompromitterende lettferdig åndfullhet. Henry Ussing faller heller ikke for fristelsen til den anstrengt kompliserende skarpsindighet. Han er i velgjørende grad uimpøntert over sin egen vitenskap. Han har den virkelige betydelige personlighets mot til kompleksfri resignasjon. Enhver forfengelighet i retning av »å *skulle* være vitenskapelig« er ham vesensfremmed. Nettop fordi den er det, er han typisk nokk den mest vitenskapelige av samtlige nordiske privatrettsteoretikere.

Hvis jeg ikke har tatt helt feil, har Henry Ussing fra første stund sett at det principielt ingen nevneverdig forskjell er på den forstandige privatrettsteoretikers og den forstandige dommers

virksomhet. Det er denne erkjennelse som har gitt ham hans selvfølgerlige virkelighetsnærhet. Og, som sagt, det er i annen omgang denne virkelighetsnærhet, som er hovedårsaken til hans enestående posisjon i norsk privatrettsvitenskap, og jeg tror man kan tilføie, i norsk privatrettspraksis. Det er ingen overdrivelse å hevde at enhver faglig anstendig forankret privatrettsjurist i Norge med forkjærlighet søker til Henry Ussing når tvilen melder sig.

Dette kan kanskje sies å være litt pinlig for de av oss, som ved tilfellets spill har fått til opgave å virke som *norske* privatrettsteoretikere. Personlig føler jeg det imidlertid ikke slik. Jeg er tvertimot gla for at vi i Henry Ussing har en ruvende faglig personlighet, som i og med det på stimulerende måte hvert øieblikk virker som ens onde samvittighet. Derved legges man i god forstand på strekk, og man er i den lykkelige stilling å ha et ideal, som man alltid kan arbeide hen imot uten å nå det.

Stillingen er så meget lykkeligere fordi det mennesket, som representerer idealet for én, ikke utelukkende er den suverene fagmann, men samtidig en forstående og hjertelig kollega. En kollega som i sitt livssyn og sin livsholdning gjennomstrømmes av den ånd man møter i de gamle ord: »Ett skal du selv utfinne, et annet skal en gud inngi dig.«

Henry Ussing og Domstolene.

Af Højesteretspræsident *Th. Frølund*.

Henry Ussing har — hvis man tør bruge en saadan Vending om en højtanset Professor, der fylder 60 — ikke skuffet de Forventninger, som hans Ungdomsarbejde, Doktordisputatsen »Skyld og Skade«, i 1914 vakte. En betydelig Række Værker er i Aarenes Løb udgaaet fra hans flittige Pen, og alle er de prægede af Forfatterens omfattende Viden og dybe Indtrængen i Stoffet. Det er derfor med god Grund, at den juridiske Verden griber Professor Ussings 60 Aars Fødselsdag som en kærkommen Anledning til at bringe ham en Tak og Hyldest for hans store og betydningsfulde Indsats i dansk Retsvidenskab, og i dette Hyldestkor maa der ikke savnes en Røst fra Domstolene.

Om et Flertal af Ussings Bøger gælder det, at de først og fremmest er bestemt til Brug ved Universitetsundervisningen, selv om Forfatteren beskedent udtrykker et Haab om, at de ogsaa maa »kunne gøre Nytte i det praktiske Retsliv«. Dette er ikke noget forfængeligt Haab. Ussing nøjes ikke med at angive visse Hovedlinier eller at deducere ud fra almene Principper. Hans omhyggelige Afsvejelse af de reale Hensyn og de mange dybtgaaende Enkeltundersøgelser, som hans Bøger er rige paa,

gør dem til Guldgruber for Praktikere. Vi ældre, der har siddet ved Julius Lassens Fødder, kunde maaske mene, at Ussings Bøger er mindre let tilgængelige for Studenterne end Lassens, hvor enkelte Hovedsynspunkter eller Principper er mere dominerende. Men Ussing er bange for Konstruktioner og Principper, og den praktiske Jurist kan kun paaskønne, at Problemerne i hans Bøger i højere Grad end tidligere stilles i Belysning af »de krydsende Hensyn«.

Ussing har paa mange Steder paa smuk Maade givet Udtryk for, hvor meget han skylder sin Forgænger Julius Lassen, paa hvis solide Grundlag han stadig bygger — som han udtrykker det i Forordet til 2den Udgave af Obligationsrettens almindelige Del. Det er rigtigt, at enhver Videnskabsmand staar paa sine Forgængeres Skuldre, og Julius Lassens fremragende og grundlæggende Arbejder kommer ingen dansk Obligationsretslærer udenom i Dag. Men naar det er sagt, skal det ogsaa siges, at den Fremstilling af Obligationsrettens almindelige og specielle Del, som nu foreligger fra Ussings Haand, er et saa fremragende originalt og selvstændigt Arbejde, at det var med fuld Ret, at han for et Par Aar siden, ligesom i sin Tid hans Forgænger, blev hædret med den Ørstedeske Hædersmedalje.

Det er bekendt, at Julius Lassens Obligationsret her i Landet har nydt en saadan Anseelse, at den ikke sjældent fra Sagsførernes Side blev citeret under Proceduren næsten som en Lovbog, og at den i forskellige Retninger har paavirket Domstolenes Praksis. Ussings Bøger behandles vel knap endnu med den samme — man kunde næsten sige Ærefrygt, men de citeres hyppigt og altid under Opmærksomhed fra Dommernes Side. Og ikke uden Grund. Den Omhu og Samvittighedsfuldhed, der præger Ussings Arbejder, hans Nøgtternhed og ædruelige Afvejelse af de forskellige Hensyn og hans stadige Henvisning til og Jevnførelse med Domstolenes Praksis gør, at ogsaa Dommerne gerne lytter til hans Udvikling.

Det siges undertiden som noget af en Bebrejdelse mod Ussing, at han er for forsigtig og i mange Tilfælde ikke tager noget bestemt Standpunkt til den endelige Løsning af et Spørgsmaal, som han diskuterer. Fra Domstolenes Synspunkt er dette ikke nogen Mangel, men Udtryk for en naturlig Tilbageholdenhed. For Teoretikeren, som ikke har haft konkrete Retstilfælde forelagt, maa det ofte være naturligt at vente med at tage endelig Standpunkt, indtil Sagen er belyst gennem flere eller færre konkrete Tilfælde, og for Domstolene er det fuldt tilfredsstillende, at Teoretikeren stiller Problemet op og diskuterer de forskellige Hensyn, der maa tages i Betragtning.

Der er ingen Tvivl om, at Ussing gennem sine Bøger og gennem sine talrige Afhandlinger, bl. a. her i Ugeskriftet, har øvet en betydelig Indflydelse paa Domstolenes Praksis, og denne Indflydelse vil utvivlsomt være stigende i de kommende Aar. Ved 60 Aars Dagen skal der da ogsaa fra Domstolenes Side lyde

baade en Tak for den støttende Haand, Professor Ussing har rakt os gennem sine fortrinlige juridiske Værker, og et Ønske om, at der maa forundes ham endnu mange gode Arbejdsaar med fortsat Produktion til Ære for dansk Retsvidenskab og til Glæde for Rettens praktiske Udøvere.

Professor Henry Ussing og Universitetet.

Af Professor, Dr. jur. *Poul Johs. Jørgensen.*

Henry Ussing tilhører en Slægt, af hvis Medlemmer adskillige har vist udpræget videnskabelig Trang og Evne. Flere har været knyttet til Universitetet som Professorer, og andre kunde sikkert være blevet det, om deres Hu havde staaet dertil. Ussings Bedstefader var den kendte klassiske Filolog, Professor J. L. Ussing, der i en Aarrække som Regensprovst residerede midt i Universitetskvarteret; hans Fader var Stiftsprovst, Dr. theol. Henry Ussing, dennes Brødre Professor i Geologi N. V. Ussing og Dommer i de internationale Domstole i Ægypten Dr. juris Johs. Ussing. Ogsaa den kendte Jurist, Dr. juris Carl Ussing hørte til Ussings nærmeste Slægt.

Med saadanne Traditioner i Slægten var det kun naturligt, at en Mand med Ussings Begavelse og Anlæg valgte at søge sin Livsgerning ved Universitetet, og Ussing blev da ogsaa i udtalt Grad en Universitetets Mand. I en meget ung Alder blev han knyttet til det; allerede i 1914, fire Aar efter at være blevet Kandidat, ansattes han som Docent i Retsvidenskab, samtidig med at han erhvervede den juridiske Doktorgrad, og Docenturet ombyttede han i 1918 med det Professorat, han siden har beklædt. Som Professor blev han Jul. Lassens Efterfølger som Lærer i Obligationsret og Romersk Ret; men det sidste Fag overgik senere til andre.

Det var en stor Arv, Ussing fik at løfte efter Jul. Lassen; men han magtede fuldtud at gøre det, og Ussing har da ogsaa lige fra først af og i stigende Grad, efter som Aarene er gaaet, været regnet blandt Universitetets betydeligste og mest ansete Professorer.

Andre vil skrive om Ussing som Videnskabsmand, og hans Lærergerning er jeg egentlig ikke den rette til at udtale mig om, da jeg af gode Grunde ikke her har egne Erfaringer at støtte mig til. Som Forholdene i de senere Aar har udviklet sig indenfor Fakultetet, er det kun de færreste juridiske Universitetslærere givet at paavirke det store Flertal af juridiske Studenter paa anden Maade end gennem deres Bøger. Saaledes er det vel ogsaa i mange Henseender gaaet Ussing. At hans videnskabelige Arbejder, der jo falder indenfor det for den juridiske Uddannelse

mest betydningsfulde Fag, har øvet en stærk Indflydelse paa det sidste Slægtled af Jurister er udenfor al Tvivl, og den mere begrænsede Del af Studenterne, som nu for Tiden plejer at følge Professorernes egen Undervisning — og det er selvfølgelig ikke de ringeste — bevidner, hvor rigt et Udbytte de har haft af hans maaske lidt tørre, men altid yderst grundige, samvittighedsfulde og redelige Gennemgang og Drøftelse af Problemerne ved Forelæsninger og Øvelser.

Ussing er et udpræget Pligtmenneske, og alt det Arbejde, Fakultetet i Tidens Løb har lagt over paa ham, er altid blevet udført af ham med den yderste Omhu og Nøjagtighed. Man kunde altid være sikker paa, at hvad Ussing paatog sig, blev gjort godt. En særlig Tak skylder Fakultetet ham for det tidsspildende og kedsommelige Arbejde, han i en Aarrække besørgede som Formand for det Udvalg, der bestyrer Universitetsmanuduktionen, der i hans Tid blev bragt i en god Gænge. Det vigtige Fag, han repræsenterer, der har Berøring til saa mange Sider, har ogsaa ført med sig, at man særlig ofte har maattet ty til hans Indsigt, naar det gjaldt Bedømmelse af Disputatser, Prisaafhandlinger og lign. Ved saadanne Lejligheder har man foruden hans andre ovenfor nævnte Egenskaber ogsaa haft Lejlighed til at sætte Pris paa hans Retfærdighedssans. Resultatet af hans Vurdering var aldrig ubilligt eller særligt strengt, selvom hans Bedømmelser ofte var fyldte med saa mange kritiske Bemærkninger, at man ved at læse dem kunde befrygte det værste for den, hvis Arbejde skulde vurderes.

Medens Ussing altid har været et yderst værdifuldt Medlem af Fakultetet, har han paa Grund af det store videnskabelige Arbejde, der gennem Aarene har lagt saa stærkt Beslag paa hans Tid og Kræfter, følt mindre Lyst til at tage Del i det almindelige Universitetsarbejde, der udspiller sig udenfor Fakulteterne, skønt han skulde synes selvskrevet til her at spille en stor Rolle. Noget modstræbende lod han sig dog for Aaret 1942—43 vælge til Universitetets Prorektor, og i 1943 indtraadte han i Konsistorium og i dettes Forretningsudvalg (som Referendar); men fra disse Hverv traadte han allerede Aaret efter tilbage.

Henry Ussing og Skranken.

Af Højesteretssagfører *N. J. Gorrissen.*

Da jeg i 1914 begyndte mit juridiske Studium ved Københavns Universitet, var Professor Ussing den yngste Universitetslærer ved det juridiske Fakultet. Han var lige blevet Docent og forelæste over Romerret i Efteraarssemesteret; der gik det Rygte, at han var saa uundværlig for Fakultetet, at han var blevet hjem-

sendt fra sin Tjeneste som indkaldt ved Sikringsstyrken for at kunne optage sin Gerning ved Universitetet.

I samme Efteraar fandt Ussings Doktordisputats Sted, som vi unge Studenter, skønt vi paa det Stadium ikke havde Forudsætninger for at forstaa det, der foregik, dog mødte op til, fordi vi kunde lide den unge Videnskabsmand. Han var ikke saa meget ældre end Studenterne, men han havde Autoritet, og der stod Respekt om ham, hvad enten han forelæste over Romerret, Familieret eller Obligationsret. Jeg regner det stadig som en af mine smukkeste juridiske Udmærkelser, at Ussing engang betegnede en Opgave, jeg havde skrevet, som klar og koncis.

Klar og koncis, det var det, Professor Ussing var, og det var de Egenskaber, han søgte at udvikle hos os.

Den Respekt, der stod om den unge Docent, er i Tidens Løb vokset og blevet udbygget, saaledes at det nu er hele den juridiske Verden, baade de ældre og den efterhaanden store Skare af Jurister, der har været hans Elever, som bøjer sig for hans Autoritet.

Naar jeg med Kolleger eller Medarbejdere drøfter et eller andet juridisk Problem inden for det store Omraade, som Ussing efterhaanden har beskæftiget sig med, melder sig altid det Spørgsmaal: »Hvad siger Ussing?« — og Ussing siger næsten altid noget. Trods Livets Mangfoldighed viser det sig som Regel, at Ussings Fantasi har forudset eller i hvert Fald strejft Problemet.

For den praktiserende Jurist er det efterhaanden vanskeligt at følge nøje med i Lovgivning og Praxis og navnlig at bevare Overblikket og fastholde Linjerne i Retsudviklingen. Derfor er det af uvurderlig Betydning for os at have den videnskabelige Litteratur at ty til og navnlig at finde Domsmaterialet indarbejdet i en større Sammenhæng.

I denne Henseende tror jeg, at Ussings Værker er særlig værdifulde for os. De er logiske og klare, knappe i Stilen uden »Løvefodder og Gesvejsninger«, og der er Hold i hans Betragtninger, de svæver aldrig frit i Luften. Jeg mindes fra Ussings Eksaminatorier, at et af hans staaende Spørgsmaal var: »Hvor har vi Hjemmel for det?« Ussing paaviser altid Hjemmel for sine Resultater, og derfor er Ussings Værker efterhaanden blevet »Hjemmel« for os praktiserende Jurister.

Jeg føler mig derfor sikker paa, at jeg har Tilslutning fra alle mine Kolleger inden for Sagførerstanden, naar jeg bringer den nu 60-aarige Professor en hjertelig Lykønskning paa Fødselsdagen og en dybtfølt Tak for alt, hvad han har givet os, samtidig med at vi — ogsaa for vor egen Skyld — ønsker ham endnu mange gode og rige Arbejdsaar.

Henry Ussings Forfatterskab.

Af Professor, Dr. juris *Knud Illum*.

Paa 60 Aars Dagen har Henry Ussing vundet en sikker Position blandt de mest fremtrædende juridiske Forfattere, Danmark har fostret. Fra den tidlige Ungdom har Ussing næppe nogensinde tvivlet om sit Maal og sit Kald. Han vilde være Universitetslærer og blev det paa Rekordtid. Og som Universitetslærer har Ussing først og fremmest haft Betydning som juridisk Forfatter. Fra hans Haand foreligger der gennem Aarene en lang Række lødige Værker, alle prægede af Forfatterens enestaaende Grundighed og særlige Evne til dybtgaaende Analyse af Detailerne i de behandlede Problemer. Værkernes Omfang giver dog kun daarligt Udtryk for det Arbejde, der er nedlagt deri. Stilen er overalt knap; Forfatteren har arbejdet med hver enkelt Sætning, men Ordet er for Ussing kun Tankens Tjener. Kort og skarpt skal Ordet udtrykke Tanken, og intellektuel Redelighed er maaske det mest fremtrædende Træk ved Ussings Produktion. Han har altid stillet strenge Krav til sig selv. Det finder Udtryk i den Maade, hvorpaa han behandler sit Materiale. Fra Jul. Lassen, til hvem Ussing stod i et nært Venskabsforhold, har Ussing overtaget nøje Føling med Retspraksis, der altid undergives en omhyggelig Behandling. Men Praksis misbruges aldrig af Ussing ved at presses til at understøtte paa Forhaand indtagne Standpunkter. Ussings Redelighed aabenbarer sig ogsaa i Kritiken af andre Forfatteres afvigende Anskuelse. Selv om Kritiken er nok saa indtrængende, er den altid retfærdig og skaansom. Som Redaktør af dette Tidsskrift har Ussing i mangfoldige Anmeldelser vist sin fine Forstaaelse af andres Arbejder, og kun sjældent har andres Mangel paa Forstaaelse og berettigede Indvendinger kunnet fremkalde en vis Skarphed i Ussings Svar. Selv har Ussing derimod altid været lydhør over for den mod ham fremsatte Kritik.

Disputatsen »Skyld og Skade« skaffede i 1914 Ussing, da kun 28 Aar gammel, Stillingen som Docent ved Københavns Universitet. Den indeholdt et vægtigt Bidrag til Diskussionen om et centralt formueretligt Emne, og den aabenbarede straks de karakteristiske Træk i Ussings hele Forfatterskab. Nærmest med Hensyn paa legislative Overvejelser udtaler han om Opgaven, at »det gælder at finde *den Regel, der bedst tjener Livets Tarv*, der i det praktiske Liv vil have den gavnligste Virkning.« »Vejen til at finde det rette maa være en indgaaende Iagttagelse af Livets Fænomener, hvorved man maa søge at fremdrage de forskellige praktiske Hensyn og afveje dem indbyrdes.« Ussing er vel klar over, at der ikke findes videnskabelige Kriterier for Resultatet, der naas. Resultatet maa for den enkelte naas »ved en Samvirken af Følelse og Refleksion, ved en skønmæssig Bedømmelse af Enkelttilfælde efter Retsfølelsen og en Prøvelse og Sammenstil-

ling af dem i Forstandens Lys.« Man maa dog over for andre »først og fremmest lægge Vægt paa den forstandsmæssige Argumentation og derved søge at overbevise vedkommendes Forstand og samtidig vinde hans Retsfølelse.« Man maa herved ogsaa »søge Støtte i andres Retsbevidsthed«, der kan have lagt sig for Dagen i den almindelige Retsbevidsthed i Folket, og man kan søge Støtte i retssammenlignende Undersøgelser. Den Udvikling, man finder i fremmed Ret, vil ofte være affødt af Tidens Krav og derved tjene som Forbillede for os.

Programmet, som ogsaa kan være et Program for Ussings Fremstillinger af gældende Ret, kan findes udtrykt ogsaa hos andre. Hvad der derimod maa aftvinge særlig Beundring, er dets omhyggelige Udførelse i Ussings Produktion. I Disputatsen er det Grene af Erstatningsretten, der underkastes en indtrængende Analyse ud fra det Synspunkt, hvilke Virkninger de har for Samfundslivet som Helhed. Der mangler ikke — som der aldrig mangler hos Ussing — en grundig Redegørelse for tidligere Teori. Og der foretages en paalidelig retssammenlignende Undersøgelse til Paavisning af de fremsatte Synspunkters Aktualitet.

Som en afgørende Støtte for sine Undersøgelser har Ussing fra første Færd arbejdet med et fasttømret Begrebsapparat. Heri sporer man maaske snarere Paavirkning fra Goos end fra Lassen. Men hos Ussing udformes Begreberne under Indflydelse af hans almindelige Syn paa Rettens og Retsvidenskabens Opgave. Den traditionelle Retsvidenskab før Ussing havde i vidt Omfang været præget af aksiomatiske Ræsonnementer. Undertiden sker det næsten ubevidst, f. Eks. naar Lassen antager, at Køberen ikke kan være pligtig til at erstatte Sælgeren hans Tab ved Fordringshavermora, *fordi* Køberen ikke har Pligt til at aftage Salgsgegenstanden. I grovere Form ytrer denne Tankemaade, naar man drager Slutninger fra en Rettigheds Karakter af Fordringsret, fra Kontraktsfrihedens Grundsætning eller lignende Begreber. Ved Begrundelser af denne Art har man efter Ussing ikke sagt noget som helst til Støtte for Resultatet, som altid kun kan naas ved Henviisning til konkrete Nyttевirkninger af den antagne Regel. Den almindelige Erstatningsregel støttes derfor ikke af Ussing paa Skyldprincippet eller paa lignende Betragtninger, men paa Overvejelser over de formodede Følger af Erstatningsregelens Ophævelse eller Opretholdelse navnlig med Hensyn til det almindelige Agtsomhedsniveau. Og Ussing har mere end andre Forskere haft Forstaaelsen af, at de juridiske Begreber defineres entydigt og realt og i Fremstillingen anvendes i den definerede Betydning uden Udglidning. Kendt er fra Ussings Disputats Definitionen af Retsstridighedsbegrebet. Retsstridig er en Handling, naar den modvirkes ved Lovgivningen ved Paalæg af Erstatning, Straf, Ret til Nødværge, til Forbudsnedlæggelse eller paa anden Maade. Selv om Begrebet indtog en central Plads i Disputatsen, har Ussing dog senere fremstillet Erstatningsretten uden Brug af Retsstridighedsbegrebet. Men netop fordi Retsstridighedsbe-

grebet ikke opfattedes som forbundet med Brud paa eller Ulydighed mod Samfundets Love, men som et Begreb, hvis Funktion kun havde en systematisk Opgave ved Fremstillingen af Erstatningsreglerne, betegner Begrebets Opgivelse ikke noget Tilbage-tog over for den derimod fremsatte Kritik. Særlig Interesse har fra et begrebmæssigt Synspunkt ogsaa Ussings Undersøgelser i Obligationsrettens almindelige Del over Fordringsret, Pligt, rigtig Opfyldelse og Fordringsrettigheders Retsbeskyttelse mod Tredie-mand.

Karakteristisk er ogsaa Ussings Stilling til de juridiske Konstruktioner. Det konstruktive Begreb karakteriseres derved, at det er et Fællesbegreb, der sammenfatter en Række juridiske Fænomener, for hvilke der postuleres at gælde ensartede Regler. Om man f. Eks. konstruerer Fuldmagten som en Virkning af Fuldmagtsgiverens til Trediemand overbragte Erklæring om at ville være bundet ved Fuldmægtigens Erklæring, postulerer man, at der gælder ensartede Regler om Virkningen af et Løfte om en Ydelse og om Fuldmagten. Hos nyere Forfattere som f. Eks. hos Lassen pointeres det skarpt, at Konstruktionen kun er et fremstillingsteknisk Middel til at lette Oversigten over Retsreglerne. Man maa regne med, at Fællesskabet kun findes i Hovedtrækkene og have Blikket aabent for Afvigelser i Enkelthederne. Hos Ussing betones Hensynet til det enkelte Retsforholds Løsning efter dets særlige Forhold saa stærkt, at han som oftest afviser den konstruktive Fremstillingsmaade. Afvigelserne mellem almindelige Retshandelsregler og Fuldmagtsregler er saa betydningsfulde, at Fuldmagtens Konstruktion som et Løfte fra Fuldmagtsgiver til Trediemand maa forkastes. Og paa samme Maade gar det de fleste andre Konstruktioner. Man staar her over for noget for Ussing karakteristisk. Han er mere end nogen anden Mester i Fordybelsen i Detaillen. Det er ikke ensbetydende med, at han ikke har Blik for den sammenfattende Behandling. Tværtimod er der over Fremstillingen af den danske Obligationsret en Fasthed i Systemets Opbygning, som er uovertruffen. Men samtidig findes der hos Ussing en vis Begrænsning i Behandlingen af grundlæggende Problemer. Han er tilbøjelig til at overvurdere de reale Betragtninger, hvormed den gældende Rets Hovedretningslinier begrundes. I Disputatsen viste det sig i en Overvurdering af de Synspunkter, der kan anføres til Fordel for en streng Fastholden af Culpareglen i Erstatningsretten af præventive Grunde. Den senere Udvikling i Erstatningsretten har vist, at den reale Baggrund for Erstatningsregelen maaske var mindre real og mere bundet i Forestillinger om Skyld og Ansvar, end Forfatteren oprindelig tænkte sig.

I 1918 kom fra Ussings Haand en større Afhandling: *Bristende Forudsætninger*. Det var paany et centralt obligationsretligt Emne, denne Gang fra Kontraktsretten, som blev gjort til Genstand for Behandling. Det er efter mit Skøn en af de bedste Afhandlinger om et juridisk Emne, der er skrevet her i Landet. Efter en skarp-

sindig Bestemmelse af Opgaven og en kort Oversigt over Problemet i fremmed Ret følger en kritisk Gennemgang af tidligere danske Forfatteres Opfattelser, som klart viser Utilstrækkeligheden af Jul. Lassens subjektive Forudsætningsteori og paaviser Uklarheden i Ernst Møllers objektive Forudsætningsteori. Derefter opstilles Forfatterens egen objektive Teori, og dens nærmere Gennemførelse og Overensstemmelse i Hovedtræk med dansk Domspraksis afslutter Fremstillingen. Jeg har — som jeg skal udvikle nærmere nedenfor ved Omtalen af Ussings nyeste Værk — Indvendinger imod hans Forudsætningsteori. Men disse angaar ikke i synderlig Grad Resultaterne, kun Udtryksmaaden; og de udelukker ikke, at den Belysning, der gaves af Forudsætningsproblemet, og de Betragtninger, som Afhandlingen i det hele taget indeholdt om Kontraktsfortolkning, vil blive betragtet som klassiske i dansk Retslitteratur.

Bortset fra talrige mindre Afhandlinger, hvoraf der navnlig kan være Grund til at fremhæve *Livsforsikringskravets Beskyttelse mod Retsforfølgning efter dansk Ret*, 1917, *Forsikrersens Regresret*, 1921, og *Fuldmagt og Bemyndigelse*, 1930, har Ussings senere literære Virksomhed været helliget Tilvejebringelsen af Haandbøger til Brug ved Universitetsundervisningen og det praktiske Retsliv. I 1923 udgav Ussing sammen med Jul. Lassen *Haandbog i Obligationsrettens specielle Del I om Gave, Køb og Bytte*. I 1928 suppleredes denne med en Fremstilling af Læren om *Kaution*. Herefter følger i 1931 *Aftaler paa Formuerettens Omraade* (2. Udg. 1945), i 1937 *Erstatningsret og Dansk Obligationsret, Almindelig Del* (2. Udg. 1941—42), i 1939 *Køb og i 1940 Enkelte Kontrakter*. Med disse Værker er Jul. Lassens Haandbøger i Obligationsretten blevet erstattet af nye tidsvarende Fremstillinger. For Ussings Arbejde har det været af stor Betydning, at han har kunnet bygge paa Lassens ansete og paa hans Felt grundlæggende Arbejder. Men samtidig er Ussing paa mange Maader naaet langt ud over Lassen; Lassens Tankeskema var, selv om hans Fremstillinger gennem Aarene prægedes mere og mere af hans indgaaende Arbejde med Domspraksis, det fra tidligere Tider overleverede. I Ussings Fremstillinger er hele Materialet omarbejdet, saaledes at de anvendte Begreber kan staa for en analytisk Kritik, og Ræsonnementerne er overalt de samme realistiske, som kendes allerede fra Disputatsen. Dette har ogsaa ført til, at Ussing paa mange praktiske Omraader er naaet til nye Resultater. Naar hertil kommer, at ogsaa det retlige Grundlag paa mange Punkter er undergaaet afgørende Forandringer, er det forstaaeligt, at Ussings Værker i det hele fremtræder som nye selvstændige Fremstillinger. De er overalt præget af den Grundighed, som er egen for Ussing, og af den usædvanlige Tankestyrke, som har kunnet muliggøre, at Fremstillingen i saa høj Grad kan fremtræde som udtømmende.

Blandt Haandbøgerne skal jeg særlig fremdrage den nye Udgave af *Aftaler paa Formuerettens Omraade*, der ikke tidligere

har været omtalt i dette Tidsskrift, og for hvilken denne Artikel ogsaa kan tjene som Anmeldelse. Den er saa langt fra at være et Optryk af Bogens første Udgave. Allerede Omfanget viser det. 1. Udgave var paa 299 Sider, 2. Udgave derimod indeholder 533 Sider. Dette skyldes kun i ringe Grad, at nye Afsnit er inddraget under Undersøgelserne. Af nye Emner er vel optaget et Afsnit om Gavetilsagn, om Gyldighedsspørgsmaalet ved Hasardkontrakter, om Prisaftaler og Prislovgivning samt om de formueretlige Viljeserklæringer, der kaldes Paabud. Fremstillingens Udvidelse skyldes dog navnlig, at Bogen er fuldstændig gennemarbejdet paany. Stoffet er i betydelig Grad omarbejdet; saaledes indeholder den nye Udgave 43 Paragraffer eller Kapitler imod den ældre Udgaves 26.

I den nye Skikkelse vil Fremstillingen af de formueretlige Aftaler sandsynligvis blive betragtet som Ussings hidtil betydeligste Værk. Navnlig visse af de tidligere Fremstillinger har trods deres Nøjagtighed og Paalidelighed været præget af det store Arbejdspres, som har hvilet paa Ussing under Udarbejdelsen. I Fremstillingen af Aftalelæren har Ussing givet sig Tid til fuldstændig at udtømme Materialets Muligheder. Som han selv udtrykker det i Forordet, er der Tale om »en virkelig Haandbog«.

I grove Træk at angive, hvori den nye Fremstilling udmærker sig frem for den tidligere, lader sig ikke gøre. Emnerne er jo væsentlig de samme som i første Udgave, og det er i den store Vrimmel af Enkeltheder, at Udviklingen findes. Der er dog Grund til at nævne et Par terminologiske Nydannelser. Blandt Løfterne skelner Ussing mellem personlig forpligtende Løfter og Forføjninger. De sidste omfatter Overdragelser og Opgivelser, der gaar ud paa en umiddelbar Raadighed over en Formuerettighed, og der opstaar derfor for deres Vedkommende det særlige Spørgsmaal, under hvilke Betingelser den Forandring i Rettighederne indtræder, som Løftet gaar ud paa at bevirke. Betegnelsen Forføjninger er dannet i Tilslutning til det i tysk Literatur opstillede Begreb »Verfügung«. Ordet Forføjning er ikke umiddelbart velklingende, men at der er Trang til Begrebet, viser Bogens hele Fremstilling, hvor der gøres hyppig Brug af det. Langt mere mundret falder Betegnelsen Paabud, som Ussing nu i Overensstemmelse med en af Stang anvendt Terminologi anvender som Betegnelse for de Retshandler, der gaar ud paa at lægge Baand eller Byrder paa Erklæringens Adressat. Paabud træder i Stedet for Udtrykket Paalæg, der er opstillet af Goos, der dog bl. a. under Begrebet inddrog Paalæg i Testamenter, hvorved Begrebet fik et saadant Omfang, at der ikke kunde opstilles almindelige Regler derom. Om de formueretlige Paabud indeholder Fremstillingen hos Ussing derimod et meget instruktivt Afsnit (S. 400 ff.).

Som særlig karakteristisk for Ussings Behandling af Problemerne kan man fremhæve Afsnittet om Ugyldigheds Retsvirkning. Ligesom Lassen opstiller Ussing Problemet, om dansk Ret anerkender en Sondring mellem Ugyldighed og Anfægtelighed

eller absolut og relativ Ugyldighed. Men Hovedvægten lægges paa en Udredning af Ugyldighedsvirkningen i mange praktiske Relationer. Der spørges, om Løftets Ugyldighed maa fastslaaes ved Dom, og om Ugyldigheden skal tages i Betragtning af Dommeren ex officio. I visse Tilfælde maa Løftets Ugyldighed udelukke dets senere Stadfæstelse eller Ratihabition. Et Løfte maa efter dansk Ret altid betragtes som ugyldigt fra først af, og Stadfæstelsen maa almindeligvis have Virkning som et nyt Løfte. I visse Tilfælde maa Ugyldigheden gøres gældende ret hurtigt. I andre Tilfælde kan Retten til Anfægtelse af Løftet bortfalde ved Passivitet. Nærmere Synspunkter udvikles om Stadfæstelsens Virkning og om Forholdet til Trediemand. Og paa Grundlag af denne detaillerede Undersøgelse, der viser, at Ugyldighedens Virkninger i forskellige Relationer maa afgøres efter Overvejelser af den konkret praktiske Løsning, afviser Ussing for dansk Rets Vedkommende en Hovedsondring mellem Nullitet og Anfægtelighed.

I Afsnittet om betingede Retshandler synes Ussing at have brudt med den traditionelle Opfattelse, der væsentligt lægger et konstruktivt Synspunkt til Grund for Sondringen mellem suspensive og resolutive Betingelser. Dette viser sig navnlig ved Behandlingen af Overdragelser, hvor Kriteriet f. Eks. ved Overdragelse af Løsøre har været, om Erhververen straks ved Aftalen erhverver Ejendomsret til Genstanden, eller om han først ved Betingelsens Indtræden bliver Ejer. Af denne Grund har man i dansk Retslitteratur overvejende betragtet Køb under Ejendomsforbehold som Køb under en suspensiv Betingelse. Det er imidlertid klart, at Sondringen da er af rent konstruktiv Art, og dens Berettigelse kræver en særlig Begrundelse igennem en Dokumentation af, at den giver et sammenfattende Udtryk for Rettens Stilling.

I Modsætning til den traditionelle Begrebsbestemmelse synes Ussings Sondring udelukkende at referere sig til det faktiske Spørgsmaal, om ved Overdragelsen en Opfyldelse af Aftalen har fundet Sted. Og det maa ogsaa erkendes, at denne Begrebsbestemmelse bør foretrækkes. De Spørgsmaal, der ved Overdragelser opstaar angaaende Retsstillingen, saalænge Betingelsen er svævende, har netop i det væsentlige Relation til, at den ene af Parterne har den faktiske Dispositionsret over Genstanden for Overdragelsen. Og Besvarelsen kan efter dansk Ret gives, uden at det er nødvendigt at gaa ind paa en Konstruktion af Besidderens Ret som henholdsvis aktuel eller eventuel Ejendomsret.

I Virkeligheden har baade Sælger og Køber aktuelle Rettigheder, der afføder særdeles vigtige øjeblikkelige Virkninger, navnlig i Forholdet til Trediemand. Og begge Parter Ret indeholder Momenter, der er suspensivt og resolutivt betinget. Den begrænsede Ret, som Overdrageren forbeholder sig, bortfalder under det ene Alternativ, Betingelsens Indtræden, men udvikles under det andet Alternativ, Betingelsens definitive Udeblivelse,

til fuldstændig Ret over Tingen. Paa tilsvarende Maade er den for Erhververen umiddelbart ved Løftet erhvervede Ret opløsende betinget af Betingelsens Udeblivelse, medens dens Udvikling til ubetinget Ret er suspensivt betinget af Betingelsens Indtræden. Det er sikkert denne Omstændighed, der gør det muligt efter Behag at konstruere Overdragelse under Ejendomsforbehold som en suspensivt eller en resolutivt betinget Retshandel.

Men naar dette er Tilfældet, synes det tvivlsomt, om man kan opretholde Sondringen mellem suspensive og resolute Betingelser. Ved de førstnævnte gaar Retshandelen ud paa, at en vis *Retsvirkning* skal indtræde, men atter ophøre, hvis Betingelsen indtræder; ved de sidste paa, at en vis *Retsvirkning* skal indtræde, men atter ophøre, hvis Betingelsen indtræder (Se S. 447). I Virkeligheden passer denne Definition kun paa en Rets-tilstand, hvor den suspensivt betingede Retshandel ikke skaber Ret for Løftemodtageren, men kun »Anwartschaft«, der ved Betingelsens Indtræden først udvikles til en Ret. Efter dansk Ret afføder Aftalen *Retsvirkninger* med det samme og tilsigter at gøre det. Det, der derimod kan være suspensivt eller resolutivt betinget, er hovedsagelig Opfyldelsen af Aftalen. Men Vilkaarene for denne falder ikke sammen med de Vilkaar, der betinger den øvrige Aftales Virksomhed. Man kan f. Eks. tænke paa Overdragelse ved betinget Skøde, hvor Opfyldelsen skal finde Sted paa et Tidspunkt, der ligger midt imellem Aftalens Indgaaelse og Tiden for Købesummens Betaling.

Der synes derfor kun at være Grund til at sondre mellem betingede Løfter, der opfyldes, inden Usikkerheden er fjernet, hvorfor der ved Betingelsens definitive Udeblivelse maa finde en Tilbagegang Sted, og Løfter, hvis Opfyldelse er udskudt til Betingelsens Indtræden. Et særligt Indhold har dog f. Eks. Aftalen om Understøttelse, indtil den understøttede indgaar Ægteskab; her har Kontrakten det særlige Indhold, at Ægteskabet ikke rækker ved de allerede erlagte Ydelser.

Det er maaske iøvrigt tvivlsomt, om det er rigtigt, naar Ussing antager, at Betingelser og Forudsætninger for Overdragelse af fast Ejendom, der ikke fremgaar af den tinglyste Adkomst, ikke kan gøres gældende imod Erhververens Kreditorer. (Se S. 452 og S. 486). En saadan Regel antoges ikke forud for Tinglysningsloven, og den maa derfor støttes paa Bestemmelsen i T.L. § 1. § 1 har imidlertid efter hele sin Forhistorie nærmest Henblik paa Sammenstød mellem Rettigheder, der hidrører fra samme Rettighedshaver. Selv om T.L. § 27 kun taler om Tilfælde, hvor Overdrageren har Indsigelse mod Overdragelsens Gyldighed, og selv om man efter den iøvrigt først af Ussing indførte Terminologi ikke vil henregne svigtende Forudsætninger til Ugyldighedsgrundene, er det efter mit Skøn rettest at holde alle Tilfælde, hvor Overdrageren rejser Indsigelse mod Overdragelsens Gyldighed eller Virksomhed, uden for Tinglysningslovens § 1. Til yderligere Støtte herfor skal jeg henvise til, hvad

jeg i min Bog om Servitutter har anført om Unødvendigheden af Aflysning af begrænsede tinglige Rettigheder i Forhold til den berettigedes Kreditorer; hvad der gælder Rettighedens Ophør, maa ogsaa gælde Indsigelser, der hidrører fra utinglyste Betingelser og bristende Forudsætninger (Servitutter S. 273 f.).

Hvad Forudsætningslæren angaar, maa jeg fastholde, hvad jeg andetsteds har udtalt, at den herskende Forudsætningslære stadig er præget af Reaktionen mod en for vidtgaaende Lære om *clausula rebus sic stantibus* i Forbindelse med en Kontraktsfortolkning, som vil presse Kontraktens fulde Indhold ud af Parternes Vilje. (Servitutter S. 242 f. Note 14). Inden for Rammen af en Anmeldelse kan jeg kun i grove Træk fremføre mine Indvendinger mod Ussings Teori.

Allerede i Problemstillingen ligger der en Begrænsning, der kun kan føres tilbage til Forudsætningslærens Tilknytning til Læren om Vildfarelse. Urigtige Forudsætninger antages ifølge Ussing at foreligge, hvor Løftegiveren har svævet i en Vildfarelse ved Løftets Indgaaelse. Bristende Forudsætninger foreligger, hvor Forholdene efter Løftets Afgivelse er undergaaet en Forandring, som Løftegiveren ikke havde regnet med. (Ussing S. 458 f.). I Modsætning hertil mener jeg, at Forudsætningsreglerne ogsaa finder Anvendelse, hvor der indtræder Forandringer, som Parterne i mere eller mindre Grad har regnet med. F. Eks. maa Parterne kunne paaberaabe sig Umulighed, der skyldes Krig, som man i og for sig har anset for sandsynlig. Lige indtil Fjendtlighederne begynder, maa Parterne kunne fortsætte med at slutte Aftaler i Tillid til, at Forudsætningsreglerne begrænser Risikoen. (Se om en norsk Voldgiftsavgørelse angaaende en i Sommeren 1939 afsluttet Kontrakt om en Kulleverance Kristen Andersen, Norsk kjøpsrett i hovedtrekk 1945 S. 100). Har man endnu ikke Sikkerhed for, om Krig er udbrudt, kan Parterne dog ikke siges at svæve i en Vildfarelse, naar de regner med Muligheden. Og at de gør dette, kan ikke udelukke Forudsætningssynspunktet fra Anvendelse. Paa tilsvarende Maade kan det ikke udelukke Forsikringstagerens Ret til Ristorno af Præmie, at han regnede med Forsikringens Opløsning ved Viderealg som overvejende sandsynlig, eller at han betragtede den Mulighed, at Genstanden var gaaet til Grunde allerede ved Forsikringens Tegning, som meget nærliggende. Forudsætningsspørgsmaalet opstaar, naar der fremkommer Oplysning om Forhold, der har Betydning for Parternes Interesse i Kontraktens uforandrede Opretholdelse, uden at man bør kræve, at nogen af dem har svævet i en Vildfarelse eller har regnet med Muligheden af Forandring. En anden Sag er det naturligtvis, at Forudseeligheden kan paavirke Spørgsmaalet om Forudsætningens Relevans.

Jul. Lassen bestemte en Forudsætning som en Antagelse, der ligger til Grund for et Løfte. Over for Lassen har Ussing (se S. 459 f.) fremhævet, at Muligheden af den Forandring, der rejser Forudsætningsspørgsmaalet, ofte slet ikke har været Løftegiveren

bevidst. Der foreligger da ikke Forudsætning i psykologisk Forstand. Arnholm taler derfor om, at Forudsætninger i Virkeligheden oftest har Karakter af Bagudsætninger. Og jeg mener, at der maa paavises meget stærke Grunde for at tale om Betydningen af Forudsætnings Svigten, hvor Løftegiveren netop ingen Forudsætninger har haft. I saadanne Tilfælde synes den mest nærliggende Problemstilling at være denne: først at undersøge Betydningen af Oplysning om nye Momenter (et *clausula rebus sic stantibus* Synspunkt) og derefter at undersøge Betydningen af Løftegiverens for Løttemodtageren kendelige Forudsætninger i psykologisk Forstand. Hvad disse Forudsætninger angaar, gælder det i hvert Fald, at mange Forudsætninger kun har Betydning for Fortolkningen af Indholdet af Parternes Forpligtelser. Forudsætninger om Egenskaber ved Salgsstanden har i hvert Fald ofte kun den Betydning, at Ydelsen skal svare til disse, medens Spørgsmaalet om Adgangen til at hæve Kontrakten eller andre Følger af Misligholdelse ikke er løst ved Henvielse til Forudsætningen, men Spørgsmaalet maa afgøres efter almindelige Kontraksregler. Forudsætningens Betydning kan naturligvis gaa videre, idet Køberen har lagt for Dagen, at en Egenskab for ham er saa væsentlig, at dens Svigten maa medføre Kontraktens Ophævelse, skønt Mangelen ikke efter almindelig Opfattelse vilde være væsentlig. I saa Fald har Forudsætningen Betydning baade for Fortolkningen af Parternes Ydelsespligt og for »Forudsætningslæren« som Læren om kontraktlige Pligters Forandring under visse Forhold.

Men selv i det sidstnævnte Tilfælde er det et Spørgsmaal, om Fremstillingen ikke vinder ved en Omskrivning i den Retning, at Kontrakten kan hæves, ikke saa meget under direkte Henvielse til den kendelige Individualforudsætning som til, at Løftet skal forstås som indeholdende en særlig Pligt til nøjagtig Opfyldelse. En saadan Pligt f. Eks. til Opfyldelse paa en bestemt Dag kan jo ikke alene bero paa en kendelig Forudsætning, men ogsaa paa udtrykkelig eller stiltiende Kontraksbestemmelse. I saa Fald vil man vel næppe tale om, at Adgangen til at hæve Kontrakten skyldes, at en individuel Forudsætning er bristet. Men man synes da at kunde opstille den almindelige Regel, at Kontrakten kan hæves, selv om Misligholdelsen er uvæsentlig, naar Skyldneren som Følge af Kontraktens udtrykkelige eller stiltiende Indhold eller Medkontrahentens kendelige Forudsætning havde Pligt til strikte Overholdelse af Kontrakten i visse Retninger. (Se om lignende Synspunkter Krabbe i U. f. R. 1920.174 f.).

Uden for Rækkevidden af de anførte Betragtninger vil individuelle Forudsætninger kun i rene Undtagelsestilfælde have Relevans. Og dette maa virke som et Argument imod at tage sit Udgangspunkt i Parternes Forudsætninger ved Behandlingen af Spørgsmaalet om Kontraktens Ændring eller Ophævelse paa Grund af senere indtraadte Omstændigheder.

S. 461 hedder det, at den første Betingelse for, at et Løfte

helt eller delvis kan tabe sin Virkning ved, at dets Forudsætninger svigter, er, at Løftegiveren ikke vilde have afgivet Løftet, dersom han ved Løftets Afgivelse havde vidst, hvorledes Forholdene dengang var, eller havde forudset de Forandringer, der senere er sket. Paa tilsvarende Maade hedder det om Retten til helt at træde tilbage fra Kontrakten S. 470: Løftegiveren kan kun gaa fra Løftet, naar det maa antages, at han ikke vilde have afgivet Løftet, dersom han ved Løftets Afgivelse havde vidst, hvordan Forholdene dengang var, eller havde forudset de Forandringer, der senere er sket. De Forudsætninger, der har den nævnte Karakter, betegner Ussing som *bestemmende*.

Det stillede Krav er af flere Grunde utilfredsstillende. Det siger i Virkeligheden næsten ingen Ting. Man vil ikke træde tilbage fra en Kontrakt, medmindre man har fortrudt den. Og havde man forudset, at der vilde indtræde Forhold, der medfører, at man fortryder Kontrakten, vilde man som Regel ikke have indgaaet den. Men det er ikke altid, at det er lige let at opretholde den Betragtning, f. Eks. hvor der gaar meget lang Tid. Det er næppe frugtbart efter fyrre Aars Lejemaal at spekulere over, om Kontrakten vilde være indgaaet, dersom man havde forudset, at en Omlægning af en offentlig Vej vilde forringe Ejendommens Udnyttelsesmuligheder. Og dersom Talen er om Kontraktens Ophævelse paa Grund af Misligholdelse, synes Kriteriet ligefrem uanvendeligt. Selv om man forudser den anden Parts Misligholdelse, er det vel rimeligt, at man vilde have indgaaet Kontrakten alligevel, fordi man trods Ophævelse af Kontrakten har fornøden Sikkerhed for Kravet paa Opfyldelsesinteresse. Kravet om Væsentlighed, som Lassen stillede som Betingelse for Kontraktens Ophævelse, synes bedre at kunne udtrykkes paa den Maade, at der skal være indtraadt et Forhold, der har en saadan Betydning, at det tilstrækkeligt motiverer Løftegiverens Ønske om at træde tilbage fra Kontrakten. I Modsætning hertil staar Omstændigheder, der paaberaabes, men som i Virkeligheden ikke er det sande Motiv til Ønsket om Kontraktens Ophævelse. Man paaberaaber sig f. Eks. en ringe Forsinkelse, men den virkelige Grund til Ophævelsen er en uheldig Prisudvikling.

Selv med denne Omformning har det kun begrænset Værdi at fastslaa, at Forudsætningen har været bestemmende. Dette Synspunkt har kun umiddelbar Betydning for Spørgsmaalet om Adgang til at gaa fra Kontrakten, saa længe *res* er *integra*. Hvor nogen har paataget sig at levere et Maskinanlæg til en Fabrik, kan der være Grund til at tillade Kontraktens Ophævelse, naar det inden Arbejdets Paabegyndelse viser sig, at der vil indtræde en Forsinkelse, og Forsinkelsen vil blive væsentlig i den angivne Forstand. Hvis Forsinkelsen indtræder under Arbejdet, maa der stilles strengere Krav af Hensyn til Leverandørens Interesser. Om Køberen vilde have indgaaet Kontrakten, hvis han havde vidst, at Forsinkelsen vilde indtræde, er et Spørgsmaal, som man ganske kan udelade af Overvejelserne.

Inden for Misligholdelseslæren kommer hertil, at de Krav, der stilles til Forudsætningens Betydning for Løftegiveren, paa-virktes af alment præventive Hensyn til Kontraktens nøjagtige Opfyldelse. Ussing henleder selv (S. 470) Opmærksomheden paa Regelen i Kbl. § 21, der i Handelskøb giver Køberen Ret til Op-hævelse af Købet paa Grund af uvæsentlig Forsinkelse. Men han opfatter denne Bestemmelse og andre Bestemmelser i Lovgivnin-gen af lignende Art som Særregler, der indeholder en retsteknisk Forskydning, og som han derfor ser bort fra ved Fremstillingen af de almindelige Forudsætningsregler (S. 470). Dette er efter min Opfattelse ikke berettiget. Overalt, hvor der foreligger Mis-ligholdelse med Hensyn til Betaling af Penge, maa man være ret streng og derfor give Medkontrahenten Ret til at træde tilbage fra Kontrakten uden nærmere Undersøgelse af, om han havde villet indgaa Kontrakten, hvis han havde forudset Forsinkelsen. Men heller ikke ved andre Kontrakter kan man undlade at tage generelt præventive Hensyn i Betragtning, selv om det kan føre til, at Løftegiveren i en vis Udstrækning opnaar Mulighed for at benytte Forsinkelsen som Paaskud til Kontraktens Ophævelse.

Ogsaa uden for Misligholdelseslæren synes en Adskillelse af Spørgsmaalet om Styrken af Interessen i Kontraktens Foran-dring og Risikospørgsmaalet (Relevansspørgsmaalet i snævrere Forstand, som Ussing kalder det) mindre frugtbar. I visse, navnlig personlige Kontraktsforhold maa det antages, at Løftegiveren kan gaa fra sit Løfte, dersom Opfyldelsespligten vilde stride mod hans Velfærd. I saadanne Tilfælde frugter det lidet jævnsides med Overvejelser herom at henvise til Forudsætningens Væsentlighed. Hvor Prisforandringer bevirker, at Kontrakten medfører Tab, er en væsentlig Forudsætning bristet; men af juridisk Betydning er det kun, om en stedfunden Prisstigning er saa ekstraordinær eller eksorbitant, at den ligger uden for den Risiko, som Parterne kan antages at have paataget sig ved Kontrakten. Mindre strenge Krav maa stilles til Forudsætningens økonomiske Betydning, hvor der kan blive Tale om at paalægge Løftemodtageren at bære Risikoen for Vanskeligheder, der viser sig under Arbejdets Ud-førelse, f. Eks. paa Grund af Jordbundsforholdene. Hvor et Ak-kordarbejde udføres under vanskeligere Forhold end sædvanligt, vil der kræves meget lidt, før Forudsætningssynspunktet kan paaberaabes, hvilket bl. a. hænger sammen med, at Aftalen om Akkordbetaling gerne findes i en almindelig Overenskomst uden Henblik paa det konkrete Arbejdes Omstændigheder. Kravene til Styrken af Interesseforandringer og Karakteren af de Omstæn-digheder, der paaberaabes, har et indbyrdes Vekselvirkningsfor-hold, der let tilsløres af den herskende Forudsætningslære.

Indvendingerne mod Ussings Fremstillinger er imidlertid kun faa, og de har derfor for Retsanvendelsen en Betydning som ingen anden nulevende Forfatters. Men den indirekte Betydning af Ussings Forfatterskab er dog større end den praktiske Nytte i den enkelte Sag. Ved flittig Beskæftigelse med Ussings Værker

øves Evnen til selv at belyse de juridiske Problemer og tage Stilling til dem. Derfor har Ussing haft en stor Betydning for sine samtidige og i ganske særlig Grad for sine Elever ved Universitetet. Paa sin 60 Aars Dag vil Ussing modtage mange Vidnesbyrd om den Taknemlighedsgæld, som danske Jurister staa i over for ham. Og han vil møde Ønsket om endnu i mange Aar at kunne fortsætte sin literære Gerning til Gavn for dansk og nordisk Retsliv.

Henry Ussing og hans Samtidige.

Af Højesteretssagfører *Karsten Meyer.*

Da *Henry Ussing* som Søn af den landskendte Valbypræst i 1904 blev Student fra Metropolitanskolen med den selvfølgelige Udmærkelse, vidste han med sig selv, at han havde akademiske Slægtstraditioner at bygge paa og at vise sig værdig til. Ret og Pligt har altid afspejlet sig i hans Karakter. Ingen af hans Samtidige blandt de juridiske Studenter tvivlede om, at han var primus inter pares. Selvom det var de færreste, der søgte Lærdommen paa Frue Plads og saa ham glimre ved Examinationerne, hørte ogsaa de mange, der kun søgte Visdom hos Manuduktørerne, hvis Virksomhed jo ikke som nu var Masseproduktion paa Baand, om den nye Stjerne.

Hans solide Arbejdsmetode, der har fulgt ham gennem Livet, gav straks Resultater; han tilstræbte ikke nogen Fører- eller Lederstilling, men alle vidste, at han var den hjælpsomme Altmuligmand, hos hvem man aldrig forgæves søgte Besked, fordi han tidlig erhvervede sig Oversigt over Stoffet.

Af Professorerne sluttede han sig nærmest til *Julius Lassen* og *Viggo Bentzon*, men var unægtelig en Elev, som Lærerne meget hurtigt behandlede som en Ligemand, og som trøstede dem for de mange Skuffelser ved andre Lys, der hurtigt tændtes, men snart gik ud. De forstod, at her stod de overfor en fremtidig selvstændig Forsker, der skulde fortsætte deres Livsværk.

Ussing har altid haft stor Respekt for al virkelig Autoritet, det principielt oprørske ligger ikke for ham, men han stillede sig udpræget selvstændig i sit Arbejde og godkendte aldrig noget, han ikke selv havde prøvet og godtaget. De hastige Slutningers Mænd forstod han at sætte paa Plads, og overfor ham maatte de give sig, selvom de syntes, at Livet var for kort til saa meget Arbejde og maaske blev lidt kedeligt. Bedst var han over for kloge Mænd, som f. Eks. da han en Gang ved et Studenterbesøg paa Vridsløselille tilfældig kom i en Diskussion med *Carl Torp* om Determinismen. *Torp* troede, han kunde bringe den lidt generede Student til Tavshed med et Par Citater fra Kirkefædrene, men opdagede snart, at han maatte bringe hele sin filosofiske

Lærdom frem for at klare sig. Dengang var Determinismen for de fleste selvfølgelig, og sent standsede Diskussionen, da *Ussing* havde vist, hvor meget der kunde siges imod den.

Torp var *Ussing* maaske lidt haard ved, f. Eks. maatte *Torp* opgive en paabegyndt Forelæsningsrække over *Goos*: Strafferettens specielle Del, fordi *Ussing*, der havde fulgt mere med i nye Love, rettede ham saa ofte, at *Torp* fortrak, idet han underhaanden lod Studenterne vide, at de kunde bare spørge Student *Ussing*. Han ved det bedre. Jeg skylder *Torp* at tilføje, at han bar ikke Nag, men foreslog *Ussing* som *Lassens* Efterfølger i »Juridisk Forening« med den Motivering, at ingen nød en tilsvarende Respekt blandt Skandinaviens Videnskabsmænd, og at han derfor var selvskreven fremfor ældre Fakultetskolleger.

Ussing havde allerede som Student de samme faste Anskuelser om Livets dybeste Problemer, som han har i Dag. Dengang drøftedes disse mere i Studenterverdenen end nu, og hans inderlige religiøse Tro deltes ikke af de fleste i den Kreds, hvori han mest færdedes, men han var saa frisindet i bedste Forstand, at han respekterede det, som han vidste var Alvor for andre, og saa tolerant, at han maaske i Tolerance overgik dem, der troede deres Frisind gik videst. Intet har været *Ussing* mere fremmed end at lade Hensigten hellige Midlet.

Alle, der lærte ham at kende, maatte beundre hans intellektuelle Redelighed, der senere saa smukt kom til at præge hans store, videnskabelige Produktion, og som erstatter, at hans Fantasi er begrænset og at han bevidst trækker skarpe Grænser for de Omraader, han vil udtale sig om.

Den Form for Originalitet, som bestaar i at omskrive andres Ideer paa en overraskende Maade, har altid ligget ham fjernt, han vedkender sig sin Arv og ved, at Retsvidenskab bygger op Sten for Sten og paa andres Arbejde som al anden Videnskab.

Vi sagde om hans nærmeste Ven *Øyvind Ahnfelt-Rønne*, at naar han var glad, var vi alle glade, og naar han var bedrøvet, var vi alle bedrøvede. Intet Under, at han savnes som faa.

Saaledes prægede *Ussing* ikke sin Kreds, thi hans Sind var ikke saa rigt og ikke saa svingende. Vi sagde om ham: »Han har kun een Fejl, den, at han ingen Fejl havde.« Blot en Læsehest var han aldrig, han var en god Kammerat ogsaa for dem, der i mange Spørgsmaal stod hans Anskuelse fjernt, og som forstod, at de aldrig i Lærdom kunde være hans Ligemænd, fordi de kun vidste, at Byen hed Snerpe, men ikke hvor den snerpede hen. Altid rede til et Smil kunde han være den gladeste af de glade, naar han dansede ud; thi selvfølgelig var han, som kunde alt, ogsaa en dygtig Danser.

Efter Universitetsaarene kom de lange Studierejser, og som indkaldt i den første Verdenskrig forsvarede han med saa megen Hæder sit Mesterstykke »Skyld og Skade«, hvis enestaaende Stilling blandt danske Doktordisputatser *Borum* nys ved en Disputats fremhævede.

Han giftede sig — med en af Kredsen — og indtog sin Plads ved det Universitet, som aldrig længe savnede en af Slægten *Ussing* blandt sine Lærere.

Om *Ussings* Stilling i Videnskabens Historie maa Effertiden dømmе. I Dag staar han som primus inter pares blandt Skandinavens Retsvidenskabsmænd og som det lysende Exempel saavel for hans Samtidige som for dem, der fulgte efter, paa, hvad Begavelse forenet med Arbejdslyst og Karakter kan føre til.

Henry Ussing.

Af Landsretssagfører *Adam Jacobi*.

Kære Professor Ussing! Gennem Livet har jeg haft den Glæde i en Række — for mig ofte betydningsfulde — Situationer og i forskellige Egenskaber at have haft Forbindelse med Dem, og jeg føler Trang til ved den Milepæl, De med de tresindstyve Aar passerer, at bringe Dem en varm Tak for, hvad De har betydet og betyder for mig.

Men jeg føler Trang til noget andet og mere. Der er jo ingen Grund til at fortie, at Professor Ussing ikke hører til de Universitetslærere, som det er allerlettest for Studenterne at komme i Kontakt med. Det har da maaske Betydning at høre et Vidnesbyrd fra en af dem, der ikke følte nogen Vanskelighed i den Henseende. Mit første Indtryk af Professor Ussing fik jeg netop gennem hans Virksomhed som Universitetslærer. Jeg fulgte hans Forelæsninger, deltog i hans Eksaminatorier, skrev Opgaver hos ham og føler mig, da hans Undervisning var den, der fik størst Betydning for mig, og da jeg ikke benyttede Manuduktion, i det hele som hans Elev. Paa det Tidspunkt, jeg studerede ved Universitetet, anvendtes indenfor Ussings Fag til at begynde med i Hovedsagen alene Jul. Lassens Fremstillinger, senere tillige Ussings »Aftaler« fra 1931, og hans Forelæsninger var derfor allerede af den Grund tankevækkende, at de indeholdt meget af det, der først siden har set Lyset i Form af hans egne Værker. Dette gælder maaske i højest Grad hans Erstatningsret fra 1937, der ved dens Fremkomst forekom mig som en gammel Bekendt.

Der er mange Studenter, der mener ikke at have tilstrækkeligt Udbytte af at lytte til Ussings Forelæsninger, og det er jo ogsaa klart, at Betydningen heraf nu maa være mindre end i Tiden før Publiceringen af hans egne Værker, men det er en Misforstaaelse, at Ussings Forelæsningsform, som en Del vil paastaa, skulde være blottet for Charme. Sandheden er den, at Ussings Forelæsninger er vanskelige at følge, fordi han ikke bruger stærke Ord, ikke er tilbøjelig til at understrege og frem-

hæve, ikke gentager sig og ikke gør længere Kunstpauser, naar han gaar over til ny Afsnit, men i Virkeligheden er hans Form særdeles elegant. Forudsætningerne for Udbyttet er blot, at man har gennemarbejdet Stoffet i Forvejen, og at man er lysvaagen.

Mange Studenter forstaaer ikke helt Ussings Eksaminationsform. De føler sig forbavsede — maaske endda let krænkede — fordi Reaktionen paa deres Svar relativt sjældent bliver et blankt Ja, men i Stedet en mere betinget Bemærkning, og tror saa, at deres Svar har været helt ved Siden af, medens Sagen ofte blot i Virkeligheden er den, at det nu engang er sjældent, at en Eksaminator med Ussings videnskabelige Indsigt og Indstilling uden videre kan acceptere det. Generende kan det naturligvis være, at Konversationen ikke saa helt sjældent ligesom gaar i Staa, naar Ussing lægger Vægt paa at faa et eller andet vigtigt Spørgsmaal besvaret, og Studenten, der muligvis ikke ganske har forstaaet Spørgsmaalet, selv har svært ved at komme paa Gled. Det afgørende forekommer mig imidlertid at være, at det altid lykkes Ussing at trænge til Bunds i, hvad vedkommende virkelig duer til, og jeg har aldrig hørt nogen beklage sig over hans Bedømmelse, der endda ofte overtræffer Forventningerne.

Naar Ussing føler, at en eller anden Student virkelig interesserer sig for Stoffet, er der ingen Grænser for, hvad han vil gøre for ham. Han har jævnlig betroet Elever at være sig behjælpelig i den ene eller anden Retning under Udarbejdelsen af sine Værker, og jeg har ogsaa selv haft den Ære at yde Bistand ved en Del af dem. Naar saa saadan en grøn Student eller Kandidat kommer med et eller andet Forslag eller med kritiske Bemærkninger, er det saa langt fra, at Videnskabsmanden tager Anstød heraf eller uden videre afviser dem, men han gaar ind paa Tankerne, prøver Spørgsmaalet paa ny og ændrer eventuelt sin Fremstilling.

Man kan ikke omtale Ussings Betydning for Studenterne uden at nævne den Betydning, hans Bøger har for dem. Jeg tror, det uden Overdrivelse kan siges, at de alle gaar til dem med den største Respekt og med dyb Alvor, og at disse Bøger har endog meget stor Betydning for Studenterne, ikke blot paa Grund af det vigtige Lærestof, de indeholder, men ogsaa for Tilegnelse af juridisk Tankegang og Metode.

Senere i Livet har jeg som Sagfører ofte maattet ty til Ussings Værker, og jeg er med talrige andre Sagførere enig i, at man sjældent gaar forgæves hertil. Omend man selvsagt ikke finder umiddelbart Svar paa alt, der ligger indenfor hans Fag, bringer hans Fremstillinger en dog som oftest i hvert Fald paa Sporet af Problemets Løsning, og man føler sig tryk ved hans Vejledning.

Jeg har ved tidligere Lejligheder anmeldt en Række af Ussings Værker. Ved Udarbejdelsen af disse Anmeldelser har det altid slaaet mig, at Udviklinger hos Ussing, der i første Omgang ægger til Modsigelse, ved nærmere Gennemtænkning som Regel

viser sig dog at være holdbare. Til Eksempel nævnes Ussings Anvendelse af Pligt-Begrebet i Obligationsrettens almindelige Del. Det hedder i Afsnittet om Fordringshavermora, p. 204, at Ordet Pligt her er brugt *i Overensstemmelse med sædvanlig Udtryksmaade*, der kun vil tale om Pligt, naar Fordringshaveren enten ved at misligholde Pligten ifalder Erstatningsansvar for det Tab, Misligholdelsen medfører, eller ved Dom kan tilpligtes at opfylde Pligten, jfr. ogsaa p. 230—31, hvor det til Godtgørelse af, at der i de dør omtalte Tilfælde ikke kan tales om nogen Forpligtelse til at foretage noget, siges, at Skyldneren ikke er forpligtet til at erlægge Ydelsen og ikke ifalder Ansvar. Men i Afsnittet om Ydelsen som Genstand for Skyld og Middel til Opfyldelse, p. 23, hedder det generelt, at Skyldneren ikke er forpligtet til at erlægge rigtig Ydelse, naar dette er umuligt, og at det samme gælder, naar en individuelt bestemt Ting, der sælges, led af en Mangel ved Aftalens Afslutning. Nu er det jo klart, at Skyldneren saavel i Tilfælde af Umulighed som af oprindelige Mangler ved Speciesydelser ofte ifalder Erstatningsansvar for det Tab, Umuligheden eller Manglen volder Fordringshaveren. Ussing synes med andre Ord paa sidstnævnte Sted ikke at ville benytte Ordet Pligt, medmindre Skyldneren ved Dom kan tilpligtes at opfylde Pligten, medens det skulde være utilstrækkeligt hertil, at han ifalder Erstatningsansvar, jfr. paa tilsvarende Maade »Køb«, p. 118 og 136. Det hedder endda sidstnævnte Sted — om Vanhjemmel, hvor en bestemt Ting er solgt af en Person, der ikke ejede den —, at Sælgeren som Regel »ingen Forpligtelse (*i sædvanlig Forstand*)« (udhævet her) har til at skaffe Køberen Ejendomsret. »Køberen kan ikke faa ham dømt til at gøre det eller til at forsøge derpaa.« Og dette siges, uagtet Sælgeren jo her praktisk talt altid vil kunne tilpligtes at svare Køberen Erstatning for det Tab, han lider som Følge af Misligholdelsen, jfr. Købelovens § 59. Der kunde saaledes synes at foreligge en Uoverensstemmelse mellem Ussings Benyttelse af Pligt-Begrebet i forskellige Forbindelser. Alligevel er hans Sprogbrug strengt korrekt. Ser man nærmere til, siger Ussing, p. 23, ikke i al Almindelighed, at Skyldneren i de dør omtalte Tilfælde af Umulighed og Mangler ikke har nogen Pligt, men blot, at Skyldneren »ikke er forpligtet til at erlægge rigtig Ydelse« (udhævet her), og paa lignende Maade udtrykker han sig de nævnte Steder i »Køb«. Han vil saaledes ikke sige, at Skyldneren ikke har nogen Forpligtelse overhovedet. Om han har dette, beror paa, om han ifalder Ansvar til Opfyldelsesinteressen. Gør han det, foreligger en »gyldig« Forpligtelse, jfr. herved »Aftaler«, 2. Udg., p. 117—118, men man kan ikke tale om en Forpligtelse til at erlægge rigtig Ydelse, medmindre vedkommende kan dømmes til at opfylde Pligten.

Paa et andet Punkt mener jeg dog at maatte skærpe en Opfattelse, jeg allerede har været inde paa i min Anmeldelse af Obligationsrettens almindelige Del, U. f. R. 1945 B p. 33 ff., hvor jeg, p. 41, omtaler Ussings Udvikling i Obligationsrettens alminde-

lige Del, 2. Udg., p. 114 ff., om det vanskelige Spørgsmaal, hvorvidt Fordringshaverens Erlæggelse af Ydelsen afskærer ham fra at hæve Kontrakten, derunder hvor Ydelsen efter dens Beskaffenhed saasom ved Arbejdsydelser overhovedet ikke kan gives tilbage. For Tilfælde af sidstnævnte Art antager Ussing, p. 117, at Fordringshaveren som Hovedregel maa være afskaaret fra at kræve Værdien af sin Ydelse (eller Modtagerens Berigelse) betalt, men vil dog gøre Undtagelse i Tilfælde, hvor man indrømmer den, der træder helt tilbage fra en Aftale, Krav paa negativ Kontraktsinteresse, p. 118 f. o. Krav herpaa indrømmer Ussing imidlertid overalt, hvor en Fordringshaver, der hæver Kontrakten, vilde have Ret til Opfyldelsesinteressen, Alm. Del p. 181, og som Eksempel nævner han, p. 182, bl. a. efterfølgende Misligholdelsesaarsager, der berettiger Kreditor til Opfyldelsesinteresse. I Afsnittet om efterfølgende Misligholdelsesaarsager, p. 142, udtaler han dernæst, at Frihed for Ansvar til Opfyldelsesinteresse ved Pengeforpligtelser kun sjældent vil indtræde, jfr. ogsaa Købelovens § 30 sammenholdt med § 24, bortset fra Tilfælde, hvor Betaling hindres ved Lovgivningsforanstaltninger. Nu angaar Ussings Fremstilling p. 118 f. o. netop i første Række Tilfælde, hvor Skyldnerens Forpligtelse er en Pengeforpligtelse, jfr. modsætningsvis Afsnit d, p. 118 f. n., altsaa f. Eks. Tilfælde, hvor Arbejde er udført, men det skyldige Pengevederlag udebliver. Herefter ser jeg ikke rettere end, at det Ussing p. 118 f. o. opstiller som en Undtagelse fra Hovedreglen — forsaavidt man overhovedet vil følge hans egne Anskuelser med Hensyn til negativ Kontraktsinteresse — bliver Hovedreglen, hvilket fører tilbage til den af Jul. Lassen hævdede Opfattelse, som Ussing netop vil tage Afstand fra.

Det er nu ikke blot en fremragende Videnskabsmand og Lærer, vi hylder ved den Mærkepæl, han har naaet — det er ogsaa et betydeligt Menneske, hvis karakteristiske Egenskaber bedst kan udtrykkes ved Ord som: Trofasthed, Hjælpsomhed og Karakterfasthed, parret med Aandsfrihed. Og bunddansk er han i Ordets bedste Mening. Hans Holdning under Tyskernes Besættelse af vort Land var klar og uden Vaklen. Han saa med Sorg, hvordan det gik Venner og Kolleger i Norge, men han frygtede ikke for sig selv. Paa et Tidspunkt, da det ikke var ufarligt at sige sin Mening, fremsatte han saaledes under Afholdelse af offentlig Eksamen ved Universitetet nogle særdeles skarpe Udtalelser, der vakte Studenternes Begejstring. Han eksaminerede i Reglerne om Godtgørelse for ikke-økonomisk Skade, derunder det i sin Tid fremsatte Lovforslag om Indførelse af Bod overfor Handlinger, baaret af Skadelyst, og nævnedes her til Illustration — med tydelig Adresse — de da nylig stedfundne Ødelæggelser af Studenternes Baadehuse og Robaade.

Henry Ussing privat.

Af Landsretssagfører, Lektor ved Københavns Universitet *Niels Atkil.*

Det kan ikke helt nægtes, at Ussings næsten legendariske Fejlfrihed i juridiske Spørgsmaal sammen med hans Beskedenhed har indbragt ham det Ry, at han skulde være kedelig. Selv om det maaske ikke er passende i et ellers strengt juridisk Tidsskrift at fremkomme med helt ujuridiske Synspunkter — selv anvendt paa Ugeskriftets Redaktør gennem Masser af Aar — synes jeg dog, at Læserne bør høre lidt om den store Jurists mange gode Sider i Privatlivet.

Den, der har haft det Held at komme Ussing lidt nærmere ind paa Livet, vil give mig Ret i, at Ussing under visse Forhold — ikke sjældent — bliver en helt anden end den Ussing, som alle vi yngre kender fra Forelæsningerne eller Eksaminationerne.

De af os, som var med paa alle Tidens bedste Studenter-Juriststævne i *Stgtuna* i 1936, fik Lejlighed til at lære Ussing at kende under de bedst mulige Betingelser. En passende studentikos Atmosfære og et eventyrligt Solskinsvejr i en af Sveriges skønneste Egne dannede Rammen om et ikke for anstrengende sagligt Program. Her var Ussing i sit Es. Han blev ubestrideligt Stævnets mest populære Deltager blandt Studenterne. Professor-Kollegerne fik ham knap nok at se, han var blevet Student igen og opførte sig som os andre. Han sang om Kap med os paa »Calle Schewen« og hvad nu alle Viserne hed, han gik ikke af Vejen for at danse de svenske Valse eller for at deltage i det ridderlige Kapløb om Stævnets altfor faa kvindelige Studenter, han svømmede i de svenske Søer med os andre og var Danmarks Støttespiller paa Fodboldpladsen. I en Vise om Ussing med Omkvædet: »Mit hjärta, vart tog det vägen?« sang Svenskerne med Rette: »Ussing vägrade bestämt att vara stor, och blev i stället hela stämmans lille bror.«

Senere er jeg blevet imponeret af Ussings praktiske Kyndighed i Sejlsport og er blevet udkonkurreret af hans Udholdenhed paa Ski. Sin Badminton dyrker han ogsaa stadig og gaar efter Sigende ikke af Vejen for at spille med de bedste Spillere i Landet. Ussing er langt fra ensidig, og han holder sig saa ung som kun faa i hans Alder og er — naar han er i det rette Lag — mere frisk og levende og aktuelt interesseret end de fleste.

Dette er dog kun nogle enkelte af de menneskelige Karaktertræk hos Ussing. De er særlig blevet fremhævet her, fordi de bør kendes af langt flere. Andre Karaktertræk — sikkert langt mere værdifulde — er saa iøjnefaldende, at alle, der har haft den mindste Berøring med Ussing eller hans Værker, kender dem.

Den Egenskab, hans Venner — og de er talrige i de nordiske Lande — vel sætter højest, er hans Karakterfasthed og Redelighed og hvad der hænger sammen hermed, navnlig hans Trofasthed, som gør, at man altid trygt kan gaa til ham og faa hans gode Raad i enhver vanskelig Situation. Det siger vi ham Tak for og ønsker ham ung og frisk som hidtil blandt os i mange Aar.

Oversigt over Professor Ussings Forfattervirksomhed.

Af Sekretær i Statens Bygningsdirektorat, cand. jur. *Inger Vogt*.

Den følgende Oversigt maa kun opfattes som et Forsøg. En fuldstændig Kortlægning af Professor Ussings rige Produktion, der allerede nu har strakt sig over mere end 35 Aar, er næppe mulig at foretage for andre end Forfatteren selv og vilde i hvert Fald kræve Anvendelse af betydelig mere Tid end den, der har været til Raadighed til Udarbejdelsen af nærværende Oversigt. Manglerne ved denne vil formentlig i første Række have Relation til Afhandlinger i Tidsskrifter udenfor Norden og i Tidsskrifter af ikke-juridisk Karakter samt til Dagbladsartikler. Bortset herfra er det imidlertid mit Haab, at alle væsentligere Bidrag af Professor Ussings Haand maa have fundet Optagelse i Oversigten, og at denne derfor trods sin Ufuldstændighed alligevel skulde være i Stand til at give et nogenlunde fyldestgørende Billede af Professor Ussings hidtidige Forfatterskab.

Anvendte Forkortelser:

- Berl. Aft. = Berlingske Aftenavis.
 Berl. Morgen = Berlingske Tidende (Morgenavisen).
 J. F. Aa. = Juridisk Forenings Aarvog.
 Sv. J. T. = Svensk Juristtidning.
 T. f. R. = Tidsskrift for Retsvidenskab.
 U. f. R. = Ugeskrift for Retsvæsen, Afdeling B.

I. Større Værker og Afhandlinger.

A. Almindeligere Spørgsmaal.

Juridiske Fiktioner. Juridisk Tidsskrift 1917 p. 345—377.

Bidrag til Moral- og Retsfilosofi. (Anmeldelse af Alf Ross: Kritik der sogenannten praktischen Erkenntnis, og Samme: Virkelighed og Gyldighed i Retslæren. En Kritik af den teoretiske Retsvidenskabs Grundbegreber). U. f. R. 1934 p. 289—300.

B. Formueret (Ejendomsret).

1. Obligationsret og Ejendomsret i Almindelighed.

Bristende Forudsætninger. Bidrag til Læren om formueretlige Til-sagn. Kbhvn. Gad. 1918. 239 S.

Noter til Jul. Lassen: Haandbog i Obligationsretten, Almindelig Del. (3. Udgave). Udgivet af det rets- og statsvidenskabelige Studenterraad. Kbhvn. Gad. 1918.

Et Hovedspørgsmaal i Læren om Forudsætninger. Det nordiske Studenter-Jurist-Stævne i København, September 1918. Fore-læsninger ved Københavns Universitet p. 307—342.

- Om Betingelserne for Forudsætningers Relevans. J. F. Aa. 1918/19 p. 23—33, 34 og 35.
- Tillæg til Jul. Lassens Lærebog i Obligationsrettens specielle Del. (2. Udgave). Trykt som Manuskript. Kbhvn. Gad. 1921. 36 S.
- Jul. Lassen og Henry Ussing: Haandbog i Obligationsretten. Speciel Del. I. Gave, Køb og Bytte. Kbhvn. Gad. 1923. 422 S.
- Sikkerhedsoverdragelse af Fordringer. J. F. Aa. 1923/24 p. 42—59.
- Noter til Jul. Lassens Haandbog i Obligationsretten, Almindelig Del. (3. Udgave). Trykt som Manuskript til Brug for de Studerende. Kbhvn. Gad. 1924. 88 S.
- Jul. Lassen: Lærebog i Obligationsrettens specielle Del. Tredie Udgave ved Henry Ussing. Trykt som Manuskript. Kbhvn. Gad. 1924. 504 S.
- Axel Nielsen og Henry Ussing: Redegørelse for de retslige, finansielle og økonomiske Spørgsmaal, der knytter sig til Indførelse af Guldindløselighed af Kronen ved en definitiv Guld-værdi lig den engelske Shilling og for den Form, hvorunder en Beslutning herom vil være at tage. Kbhvn. Gad. 1926.
- Forpligtelser i fremmed Mynt og deres Indfrielse med indenlandsk Mynt. Sv. J. T. 1926 p. 177—200. Foreligger ogsaa i Særtryk.
- Kaution. Afsnit af Obligationsrettens specielle Del. (Haandbog i Obligationsretten. Speciel Del. Af Jul. Lassen og Henry Ussing. Kaution). Kbhvn. Gad. 1928. 440 S.
- Fuldmagt og Bemyndigelse. T. f. R. 1930 p. 1—50.
- Jul. Lassen: Obligationsrettens specielle Del. Fjerde Udgave ved Henry Ussing. Trykt som Manuskript. Kbhvn. Gad. 1931. 515 S.
- Aftaler paa Formuerettens Omraade. Paa Grundlag af Jul. Lassens Haandbog i Obligationsretten. Kbhvn. Gad. 1931. 299 S.
- Noter til Jul. Lassens Haandbog i Obligationsretten, Almindelig Del, 3. Udgave §§ 40—76. Trykt som Manuskript til Brug for de Studerende. Kbhvn. Gad. 1932. 37 S.
- Guld klausuler. U. f. R. 1933 p. 264—284. Foreligger ogsaa i Særtryk. Jfr. hertil: Guld klausulerne igen. U. f. R. 1933 p. 316.
- Hovedspørgsmaal for en nordisk Lovgivning om Gældsbreve. J. F. Aa. 1933/34 p. 43—57 og 61—62.
- Tillæg til Jul. Lassens Lærebog i Obligationsrettens specielle Del, 4. Udgave 1931. Kbhvn. Gad. 1935.
- Dansk Obligationsret. Almindelig Del. 1. Hæfte 1935, 2. Hæfte 1936, 3. Hæfte 1937. Kbhvn. Gad. 433 S. + XXI.
- Udkast til Lov om Gældsbreve med tilhørende Bemærkninger. Udarbejdet af den ved kgl. Resolution af 13. Juni 1932 ned-

- satte Kommission. (Bestaaende af: Henry Ussing, Formand, Nationalbankdirektør F. Schrøder og Landsdommer A. D. Bentzon. Fuldmægtig i Justitsministeriet C. C. Dybdal, Sekretær). 1935.
- Udkast til Lov om Mortifikation af Gældsbreve m. m. samt Tillæg til Udkast til Lov om Gældsbreve. Udarbejdet af den ved kgl. Resolution af 13. Juni 1932 nedsatte Kommission. (Bestaaende af: Henry Ussing, Formand, Nationalbankdirektør F. Schrøder og Landsdommer A. D. Bentzon. Fuldmægtig i Justitsministeriet C. C. Dybdal, Sekretær). 1936.
- Anmeldelse af Fredrik Stang: Innledning til Formueretten. T. f. R. 1936 p. 172—194.
- Henry Ussing og C. C. Dybdal: Gældsbrevslovene. Kommentar til Gældsbrevsloven, Mortifikationsloven m. m. Kbhvn. Gad. 1938. 190 S.
- Den nye Gældsbrevslovgivning. (Foredrag holdt i Sagførerforeningen af 1924 den 26. Sept. 1938). U. f. R. 1938 p. 277—288.
- Køb. (Dansk Obligationsret. Speciel Del. I. Køb). Kbhvn. Gad. 1939. 184 S.
- Enkelte Kontrakter. (Dansk Obligationsret. Speciel Del. II. Enkelte Kontrakter). Kbhvn. Gad. 1940. 440 S.
- Grænser for Renten af Laan i fast Ejendom. Festskrift til Professor, Dr. juris Vinding Kruse paa Tresaarsdagen d. 30. Juli 1940 p. 289—309.
- Forpligtelser i fremmed Mønt under den nyeste Tids Forhold. (Foredrag holdt i Juridisk Forening den 10. Marts 1941). U. f. R. 1941 p. 127—142.
- Dansk Obligationsret. Almindelig Del. Anden omarbejdede Udgave. 1. Hefte 1941, 2. Hefte 1942. Kbhvn. Gad. 597 S.
- Den ny Rentelov. U. f. R. 1942 p. 245—254. Foreligger ogsaa i Særtryk: Den ny Rentelov og andre Tilføjelser til Enkelte Kontrakter og Dansk Obligationsret, Alm. Del. Jfr. endvidere: Mere om Renteloven. U. f. R. 1942 p. 288—293.
- Condictio indebiti. Tidsskrift, utgivet af Juridiska Föreningen i Finland. 1943 p. 1—26.
- Aftaler paa Formuerettens Omraade. Anden Udgave. 1. og 2. Hefte 1945. Kbhvn. Gad. 533 S.
- 2. Særlig om Erstatningsret og Forsikringsret.**
- Skyld og Skade. Bør Erstatningspligt udenfor Kontraktsforhold være betinget af culpa? Kbhvn. Gad. 1914. 500 S.
- De sidste Aars Lovforslag om Jernbaners Erstatningsansvar og moderne Retsgrundsætninger. J. F. Aa. 1915/16 p. 17—31 og 32—33, jfr. U. f. R. 1915 p. 321—331 og Ugebladet Forsikrings

Kongressen 1915/16 p. 185, 193 og 197—198. Foreligger ogsaa i Særtryk.

Om Kreditorernes Adgang til at søge Fyldestgørelse i den ved en Livsforsikringskontrakt begrundede Ret. U. f. R. 1917 p. 241—250 og 257—266. Foreligger ogsaa i Særtryk: Livsforsikringskravets Beskyttelse mod Retsforfølgning efter dansk Ret. Jfr. hertil endvidere U. f. R. 1918 p. 118—119 og 133—135.

Forsikrerens Regresret. T. f. R. 1921 p. 19—106. Jfr.: Nogle Bemærkninger om Forsikrerens Regreskrav. J. F. Aa. 1920/21 p. 67—83.

Erstatningsansvar, Forsikring og Regres indenfor Skadeforsikringens Omraade. J. F. Aa. 1929/30 p. 33—49. Jfr.: Erstatningsansvar, Forsikring og Regres indenfor Skadeforsikringens Omraade. Foredrag holdt paa Assurandør-Societetets Møde den 15. Januar 1930. Nordisk Forsikringstidsskrift 1930 p. 173—196.

Noter til Jul. Lassens Haandbog i Obligationsretten. Almindelig Del, 3. Udgave. Retsbruddet §§ 26—38. Trykt som Manuskript til Brug for de Studerende. Kbhvn. Gad. 1934. 35 S.

Erstatningsret. Kbhvn. Gad. 1937. 255 S.

Erstatningsrettens Udvikling i Nutiden, særlig Spørgsmaalet, om Ansvaret bør indskrænkes. Sv. J. T. 1937 p. 115—134.

C. Personret, Familieret, Arveret, International og intertemporal Privatret.

Udkastene til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning samt om Adoption. U. f. R. 1913 p. 265—280, 281—290 og 297—300.

Ægtepagts Gyldighed mod Trediemand. U. f. R. 1917 p. 75—90.

Lov Nr. 258 af 28. Juni 1920 om Indførelse af dansk Personret, Familieret og Arveret i de sønderjydske Landsdele. Med Noter og Sagregister. Retstidende for de sønderjyske Landsdele 1920 p. 473—516. Foreligger ogsaa i Særtryk. (Kbhvn. Schultz).

Ægteskabslovforslaget. U. f. R. 1920 p. 129—139.

Ægtefællers Formueforhold. U. f. R. 1922 p. 189—228. Jfr. endvidere: Om Formueforholdet mellem Ægtefæller. Svar til Professor Vinding Kruse. U. f. R. 1922 p. 333—344, samt: Om Formueforholdet mellem Ægtefæller. Afsluttende Bemærkninger. U. f. R. 1923 p. 20—25 og p. 55—56 (Berigtigelse).

Til Myndighedslovens Fortolkning. Noter til Viggo Bentzon: Personretten, 2. stærkt ændrede Udgave. U. f. R. 1923 p. 127—145. Foreligger ogsaa i Særtryk.

D. Romerret.

Tillæg til Romerretten indeholdende Noter om fremmed Formueret i Nutiden til Brug ved Forelæsninger. 32 hektograferede Sider. Studenterraadet. 1923.

Tillæg til Romerretten indeholdende Noter om fremmed Formueret i Nutiden. Trykt som Manuskript til Brug for de Studerende. Kbhvn. Gad. 1924. 62 S.

Jul. Lassens Lærebog i romersk Privatret. 3. Udgave ved Henry Ussing. Trykt som Manuskript. Kbhvn. Gad. 1924. 379 S.

II. Andre Afhandlinger og Tidsskriftsartikler.**A. Almindeligere Spørgsmaal.**

Universitetsmanuduktører. U. f. R. 1921 p. 120—121.

En Appel til de praktiske Jurister (ang. Tidsskrift for Retsvidenskab). U. f. R. 1922 p. 284.

Lidt om Lovgiver-Hastværk og Optrykning af Love. U. f. R. 1923 p. 281—283. Jfr. hertil: Replik til E. Sand (1924 p. 2—5) U. f. R. 1924 p. 5—7.

Vore akademiske Karaktersystemer. Nordisk administrativt Tidsskrift 1928 p. 239—240.

Ved Juridisk Forenings 50 Aars Jubilæum. J. F. Aa. 1930/31 p. 30—39.

Retstridig eller retsstridig? Svar til Dr. Lis Jacobsen (U. f. R. 1939 p. 14—15) U. f. R. 1939 p. 15.

Arbejdet i de nordiske Lovkommissioner. U. f. R. 1942 p. 217—228.

Kodifikation af Privatretten. Tale holdt ved universitetets årsfest d. 25. november 1943. Gads danske Magasin 1943 p. 551—561.

Danmarks befrielse. Sv. J. T. 1945 p. 424—426.

Doktorpromotionen ved Københavns universitet. Sv. J. T. 1945 p. 645—646.

B. Formueret (Ejendomsret).**1. Obligationsret og Ejendomsret i Almindelighed.**

En Lovbestemmelse om Kaution. U. f. R. 1920 p. 302—303.

Konjunktursvingningers Indflydelse paa Kontrakter. U. f. R. 1921 p. 38—40 og 140—141.

Nogle Bemærkninger om Bestikkelse (Underhaandsprovision) og Misbrug af Fuldmagt. U. f. R. 1921 p. 331—335.

Lidt om Forudsætninger for Livsgaver. U. f. R. 1922 p. 25—29.

Kredit-Konsignation. U. f. R. 1923 p. 161—164.

- Omraadet for Myndighedslovens § 48. U. f. R. 1925 p. 174—180.
Jfr. hertil: Replik til S. Stensgaard (1925 p. 229—231) U. f. R. 1925 p. 231—232.
- Et Spørgsmaal vedrørende Konkurslovens § 16. U. f. R. 1926 p. 125—131. Jfr. hertil: Svar til Vinding Kruse (1926 p. 195—198) U. f. R. 1926 p. 198—199.
- Dobbeltmøntede Obligationer. U. f. R. 1926 p. 173—179.
- Godtroserhvervelse af Gældsbreve. U. f. R. 1927 p. 1—9.
- Deponering som Frigørelsesmiddel. En Kritik af det danske Kommissionsudkast. U. f. R. 1927 p. 57—64.
- Bemærkninger til K. G. Jensens Artikel: Om Prioritetsstillingen i Tilfælde af Kollision mellem flere godtroende Løftemodtagere (U. f. R. 1929 p. 148—153). U. f. R. 1929 p. 153—157.
- Bemyndigelse og Hvervgivelse. U. f. R. 1929 p. 209—215.
- Købelovens første 25 Aar. U. f. R. 1932 p. 100—104.
- Sikring af Tabskautionistens Regreskrav. U. f. R. 1932 p. 156—159.
- Den nye Checklov. U. f. R. 1932 p. 303—305.
- Guld klausuler. Berl. Aft. 7. Oktober 1933.
- Nye Domme om Guld klausuler. U. f. R. 1933 p. 108—110.
- Guld værdi-Klausuler. I Anledning af Sagen mod Telefonselskabet. Berl. Morgen 8. Februar 1934.
- Højesterets Dom om Gulddollarlaanet. Berl. Aft. 17. December 1934.
- Den norske Dom i Oceansagen. Berl. Aft. 18. December 1934.
- Oslo Byrets Dom i Oceansagen. Bemærkninger til Dommen. U. f. R. 1935 p. 1—7.
- Guld klausulerne i Udlandet. U. f. R. 1935 p. 23—24.
- Eksstinktionsbetingelserne ved Omsætningspapirer. U. f. R. 1935 p. 73—80.
- Nordisk Gældsbrevslovgivning. U. f. R. 1935 p. 153—159.
- Udkast til en international Lov om Køb. U. f. R. 1936 p. 1—6.
- Reform af Mortifikationslovgivningen. U. f. R. 1936 p. 348—350.
- Indfrielse af andres Forpligtelser. U. f. R. 1937 p. 108—115.
- Responsum afgivet til Direktionen for Danmarks Nationalbank d. 18. Juni 1937 vedrørende Nominelle Vekselkurser. Gengivet i U. f. R. 1938 A p. 917—921 og delvis i »Børsen« d. 13. Juli 1937.
- Gulddollarlaan og international Privatret. Vigtige udenlandske Domme. U. f. R. 1937 p. 181—186. Jfr. hertil: De norske Gulddollarlaan for Norges Højesteret. U. f. R. 1938 p. 16.

Omstøbning af Misligholdelseslæren. En tysk Betænkning, der ogsaa berører Forudsætningsspørgsmaal. U. f. R. 1937 p. 234—236.

Guldklusulloverne og Ordre public. U. f. R. 1938 p. 106—108.

Bør Overdragelser være abstrakte? En tysk Undersøgelse af et dansk Problem. U. f. R. 1938 p. 143—146.

Ny Gældsbrevslov, Mortifikationslov m. m. U. f. R. 1938 p. 149—153.

Omstødelse af Betaling, der indgaar efter Skyldnerens Død. Betaling gennem Checkclearing. U. f. R. 1938 p. 233—241. Jfr. hertil: Mere om Checks og Fuldmagtsregler. U. f. R. 1938 p. 305—311.

Offentlige Effekter i Noteringslovgivningens Forstand. U. f. R. 1938 p. 289—292.

Hvem kan underskrive Noteringsbegæring? U. f. R. 1938 p. 348—350.

Den ny Lov om Værdipapirer. »Politiken« 1. Juli 1938.

Norsk Gældsbrevslov og Deponeringslov. U. f. R. 1939 p. 157—160.

De ny Regler om Rente under Retssag endnu ikke kendt. U. f. R. 1940 p. 224.

Alméns Lære om Køberens Insolvens. Sv. J. T. 1942 p. 509—511.

Renteloven. Sagførerbladet 1943 p. 3.

Bemærkninger til Poul Meyers Artikel: Om Betaling med Check (U. f. R. 1944 p. 281—287). U. f. R. 1944 p. 287—291.

Et overset synspunkt for køb på afbetaling. U. f. R. 1945 p. 27—31.

Rentes rente. U. f. R. 1946 p. 97—100.

2. Særlig om Erstatningsret og Forsikringsret.

Automobillovens Revision. U. f. R. 1917 p. 29—32.

Aarsagsforbindelse som Ansvarsbetingelse. U. f. R. 1918 p. 188—192.

Det nyeste Lovforslag om Jernbaners Erstatningsansvar. U. f. R. 1919 p. 153—158.

Forsikrerens Regreskrav. Teorien om det selvstændige Krav. U. f. R. 1920 p. 161—170.

En Anvendelse af Grundsætningen om Ansvar uden Retsbrud. U. f. R. 1920 p. 336.

Er moderne Erstatningsret paa Afveje? U. f. R. 1920 p. 385—390.

Ny Lov om Jernbaners Erstatningsansvar. U. f. R. 1921 p. 101—102.

- Ansvar for Motorkøretøjer. U. f. R. 1921 p. 107—108.
- Erstatningspligt uden Skyld. U. f. R. 1921 p. 144.
- Livs- og Ulykkesforsikrerens Regresret. Bemærkninger i Anledning af Højesterets Dom af 6. December d. A. U. f. R. 1921 p. 341—343.
- Erstatning for Tab af Forsørger efter det nye Straffelovsudkast. U. f. R. 1923 p. 257—261. Jfr. hertil: Replik til Carl Torp (1923 p. 273—274) U. f. R. 1923 p. 274—275.
- Afsindiges Ansvar for Drab. U. f. R. 1926 p. 146—147.
- Ny Regler om Erstatningsansvar for Motorkøretøjer. U. f. R. 1927 p. 90—93.
- Forslag til Lov om Forsikringsaftaler. U. f. R. 1928 p. 344.
- Erstatning for Tab af Forsørger. U. f. R. 1930 p. 34—37.
- Et Par Ansvars- og Forsikringsproblemer. U. f. R. 1932 p. 177—186.
- Erstatningsansvar for farlig virksomhet. (Ussing Korreferent). Forhandlinger på det sekstende nordiske juristmøde i Oslo den 23., 24. og 25. august 1934 p. 205—217 og 249—250.
- Erstatningsrettens Udvikling og Forsikringsaftalelovens § 25. U. f. R. 1935 p. 185—198.
- Forsikrings- og Erstatningsdomme. U. f. R. 1936 p. 97—101.
- Accept paa Forsikringsbegæringer. Juristen 1937 p. 553—557, jfr. Assurandøren 1938 p. 6—7. Foreligger ogsaa i Særtryk.
- Forsikringsaftalelovens § 25, 2. Pkt. U. f. R. 1938 p. 65—77. Jfr. hertil: Kort Bemærkning til N. H. Bache (1938 p. 87—89) U. f. R. 1938 p. 89.
- Nye Erstatningsregler for Motorkøretøjer. U. f. R. 1938 p. 93—106. Jfr. Assurandøren 1938 p. 53.
- »Bod« og Godtgørelse for Lidelse og Tort. U. f. R. 1939 p. 93—100.
- Hvilke Arter af Skade skal erstattes efter almindelige Regler om Erstatning udenfor Kontraktsforhold? Sv. J. T. 1941 p. 741—754.
- Lovgivningsproblemer vedrørende Erstatning af og tvungen Forsikring mod Skade ved Automobilkørsel. Sv. J. T. 1941 p. 755—768.
- Nedsættelse af Forsikrerens Forpligtelse efter Forsikringsaftalelovens § 6, Stykke 2. J. F. Aa. 1943/44 p. 10—30 og 32. Jfr. Nordisk Forsikringstidsskrift 1944 p. 367—383.

C. Personret, Familieret, Arveret, International og intertemporal Privatret.

- Et Spørgsmaal fra Arveforskudslæren. U. f. R. 1916 p. 8.
- Børn. Salmonsens Konversationsleksikon, 2. Udgave, Bind IV (1916) p. 430—439.
- En Dom om et Barns Legitimation. U. f. R. 1920 p. 68—70.
- Indførelsen af dansk Privatret i de sønderjydske Landsdele. U. f. R. 1920 p. 192—197.
- Sindssyges Tvangsindlæggelse og Tvangstilbageholdelse. U. f. R. 1921 p. 99—100.
- Lovordningen af Vielse og Skilsmisse. U. f. R. 1921 p. 325—327.
- Myndighedslovgivningen i de sønderjydske Landsdele. U. f. R. 1921 p. 328. Jfr. hertil: Svar til A. D. Bentzon (1922 p. 8) U. f. R. 1922 p. 8.
- Et nyt sønderjydsk Lovforslag. U. f. R. 1922 p. 36—38. Jfr. hertil: Svar til A. D. Bentzon (1922 p. 61—64) U. f. R. 1922 p. 64.
- Simplificering af den offentlige Protokollation. U. f. R. 1923 p. 58.
- Om Aandssvages Giftermaal. U. f. R. 1923 p. 255.
- Indførelsen af fransk Privatret i de generhvervede Landsdele. U. f. R. 1925 p. 62—64.
- Omraadet for Myndighedslovens § 48. U. f. R. 1925 p. 174—180. Jfr. hertil: Replik til S. Stensgaard (1925 p. 229—231) U. f. R. 1925 p. 231—232.
- Afsindiges Ansvar for Drab. U. f. R. 1926 p. 146—147.
- Haager-Konference om international Privatret. U. f. R. 1928 p. 99—101.
- Endvidere findes under II B 1 anført en Række Artikler om Guld-klausuler m. v., der ogsaa berører international Privatret.

D. Biogramer.

- Mindeord om Julius Lassen (Udtalt ved Forelæsningens Begyndelse den 23. November 1923). Studium 1923 Nr. 35 p. 3.
- Julius Lassen. 4. Juli 1847—23. November 1923. U. f. R. 1923 p. 298—307.
- Mindeord om Carl Torp. J. F. Aa. 1929/30 p. 5—6.
- Ugeskriftets Redaktør 1906—19. (Nekrolog over Professor H. Munch-Petersen. Affattet i Samarbejde med Knud Jarner). U. f. R. 1934 p. 277.
- Mindeord om Professor H. Munch-Petersen. J. F. Aa. 1934/35 p. 5.
- Mindeord om Viggo Bentzon. J. F. Aa. 1936/37 p. 65.

- Viggo Bentzon. 15. August 1861—4. April 1937. U. f. R. 1937 p. 137—140.
- Nekrolog over Erik Marks von Würtemberg. Sv. J. T. 1937 p. 188.
- Erik Marks von Würtemberg. 11. Maj 1861—5. Marts 1937. U. f. R. 1937 p. 97.
- Retsforskeren Fredrik Stang. T. f. R. 1937 p. 383—387.
- Ragnar Knoph. 1894—1938. U. f. R. 1939 p. 1—2, jfr. Ragnar Knoph-Minnehefte, Tillæg til T. f. R. 1939 p. 21—22.
- Fremstaaende svensk Jurist fylder 60 Aar. Hovrättspresident Birger Ekeberg. Berl. Aft. 9. August 1940.
- Mindeord om Højesteretssagfører Ahnfelt-Rønne. J. F. Aa. 1941/42 p. 25—26.
- Mindeord om Overretssagfører Axel Bang. J. F. Aa. 1941/42 p. 32—33.
- Fredrik Stang. 1867—1941. U. f. R. 1941 p. 329—330.
- Fredrik Stang. 1867—1941. Stud. jur. 1941 p. 267.

III. Anmeldelser,

Meddelelser om Love og Domme m. m.

1. *Anmeldelser.*

- Viggo Bentzon: Den danske Familieret paa Grundlag af J. H. Deuntzers Familieret, under Medvirkning af H. G. Beckmann. U. f. R. 1910 p. 262—271.
- Fredrik Stang: Skade voldt av flere. U. f. R. 1918 p. 205—207.
- Fredrik Stang: Skade voldt av flere. Sv. J. T. 1918 p. 275—280.
- Fredrik Stang: Erstatningsansvar. U. f. R. 1920 p. 225—230.
- C. W. Westrup: Historisk Romerrettsforskning (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning Nr. 116) og Samme: Introduktion til Romerrettsstudiet. Studier over Udgangspunkter for den romerske Rets Udvikling. I. U. f. R. 1920 p. 254—255.
- M. Ingstad: Den romerske Obligationsrets almindelige Del, udgivet efter Forfatterens Død af Edward Hambro, og Edward Hambro: Den romerske Obligationsrets specielle Del. U. f. R. 1921 p. 138—140.
- F. K. Neubecker: Finnlands Eherechtsreform. U. f. R. 1921 p. 230—231.
- Ragnar Knoph: Hensiktens betydning for grensen mellem rett og urett. U. f. R. 1922 p. 272—276.

- Per Augdahl: Ret og retskrænkelser. Betragtninger over den nordiske retsbrudslære. U. f. R. 1922 p. 276.
- Charles V. Nielsen: Konkurrenzverbote bei Uebertragung von Handelsunternehmungen. U. f. R. 1922 p. 290—291.
- Edward Hambro: Den romerske Tingsret, og Samme: Den romerske Familie- og Arveret. U. f. R. 1923 p. 126.
- Tidsskrift for Retsvidenskab, Ny Række I, Hefte 3 og 6. U. f. R. 1923 p. 59—60.
- »Almén's Kommentar paa Tysk«. U. f. R. 1923 p. 277—278.
- Heinrich Freund: Das Zivilrecht Sowjetrusslands. U. f. R. 1924 p. 129—131.
- »Ny Lovudgave«. Lov om Aftaler og andre Retshandler paa Formuerettens Omraade. Forsynet med Noter paa Grundlag af skandinavisk Domspraksis og Litteratur af cand. juris Vald. Hvidt. U. f. R. 1924 p. 162—164.
- Husleje- og Boligloven samt Loven om Laan til Boligbyggeri med Forklaringer m. m. af E. Sand. U. f. R. 1924 p. 185—187.
- M. Ingstad: Den romerske Privatrets almindelige Del. Udgivet efter Forfatterens Død af Carl Platou. U. f. R. 1924 p. 193—194.
- Nikolaus Gjelsvik: Innledning i rettsstudiet. U. f. R. 1925 p. 94.
- Den nya förmynderskapslagen jämte dithörande författningar med förklaringar, utgiven av Einar Stenbeck och Arthur Lindhagen. U. f. R. 1925 p. 159.
- Arthur Nussbaum: Das Geld in Theorie und Praxis des deutschen und ausländischen Rechts. U. f. R. 1926 p. 199—203.
- Karl Benckert: Om exstinktiva förvärv av lös egendom i god tro enligt H. B. 11:4 och 12:4. Del I Historik. Del II Gällande rätt. U. f. R. 1926 p. 235—236.
- Karl Benckert: Pantsättning eller överlåtelse til säkerhet för fordran. U. f. R. 1926 p. 321—322.
- Georg Stjernstedt: Våra avtalslager i deras praktiska tillämpning. U. f. R. 1926 p. 147.
- C. C. Bergman: Köp och Lösöreköp. U. f. R. 1927 p. 297—299.
- Carl Rasting: Haandbog i den danske Veksel- og Checklovgivning. U. f. R. 1928 p. 163—166.
- Paul Oertmann: Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch Allgemeiner Teil. U. f. R. 1928 p. 166—168.
- Arthur Curti: Englands Privat- und Handelsrecht. U. f. R. 1928 p. 199—200.

- Johan Fischer: Motorlovene af 1927 med tilhørende Bekendtgørelser, Cirkulærer, Henvisninger til Domme m. v. og et alfabetisk Sagregister. U. f. R. 1928 p. 214—215.
- Arthur Nussbaum: Vertraglicher Schutz gegen Schwankungen des Geldwertes. U. f. R. 1928 p. 215—216.
- H. P. Frederiksen: Remburser. U. f. R. 1928 p. 252.
- Phillips Hult: Bidrag til läran om försäkring av tredje mans intresse. U. f. R. 1928 p. 310—311.
- Z. D. Lando: Bank og Børs. U. f. R. 1929 p. 30—31. 2. forøgede Udgave. U. f. R. 1940 p. 348.
- Juridisk og statsvidenskabelig Stat. U. f. R. 1929 p. 95.
- Medhjælperloven. Udgivet af J. L. Frost og A. G. Holm. U. f. R. 1929 p. 112. 2. Udgave. U. f. R. 1944 p. 267.
- Vald. Hvidt: Bankrembourser. U. f. R. 1929 p. 165—166.
- Paul Oertmann: Recht der Schuldverhältnisse. Kommentar zum B. G. B. 5. Aufl. I. Abt. §§ 241—432. II Abt. §§ 433—853. U. f. R. 1929 p. 216.
- Dagfinn Dahl: Om Ansvarsforsikring. U. f. R. 1929 p. 231—232.
- Louis Josserand: Cours de Droit Civil positif Français. Tome I. U. f. R. 1929 p. 357—358, Tome II. Tome III. U. f. R. 1931 p. 78—79.
- G. Astrup Hoel: Risiko og Ansvar. U. f. R. 1930 p. 145—150.
- Viggo Bentzon: Personretten, 3. Udgave. U. f. R. 1930 p. 331—332.
- A. Drachmann Bentzon: Lov om Forsikringsaftaler Nr. 129 af 15. April 1930 med Bemærkninger og Sagregister. U. f. R. 1931 p. 305—311.
- Festskrift tillägnad Erik Marks von Würtemberg d. 11. Maj 1931. U. f. R. 1931 p. 311—312.
- Loening, Basch und Strassmann: Bürgerliches Gesetzbuch nebst Einführungsgesetz. U. f. R. 1931 p. 312.
- Jens Gram: Norsk Husleierett. U. f. R. 1932 p. 39.
- Johan Fischer: Motorloven af 1932 med Bekendtgørelse Nr. 192 af 30. Juni 1932, Domshenvisninger, Cirkulærer etc. samt Register. U. f. R. 1932 p. 264.
- Litteratur om Veksell- og Checkloven. (Vekselloven og Checkloven af 1932. Kommenteret Udgave ved A. Helper. Vekselloven og Checkloven med Kommentarer ved R. Kæstel. De nya svenska Växel- och Checklagarna jämte systematisk översikt och förklaringar av F. Grönvall. Lov om Veksler av 27. maj 1932 samt lovbestemmelser om stempelavgift av veksler og om rettergangsmåten i vekselsaker. Med kommentar av C. Stub Holmboe). U. f. R. 1932 p. 313—319.

- Norges Lover 1682—1932. Udgitt med henvisninger av P. I. Paulsen. U. f. R. 1932 p. 324—325. Jfr. endvidere U. f. R. 1934 p. 304 (Samme: Norges Lover 1682—1934) og U. f. R. 1936 p. 368 (Samme: Norges Lover 1682—1936).
- Carl Jacob Arnholm: Passivitetsvirkninger. Et bidrag til læren om de retsstiftende kjensgjerninger. U. f. R. 1932 p. 325—327.
- Lov om Chekker av 27. maj 1932 samt lovbestemmelser om rettergangsmåten i vekselsaker. Med kommentar av C. Stub Holmboe. U. f. R. 1933 p. 29.
- Carl Rasting: Retssammenlignende Studier over Entreprenørens Omsætningsbeskyttelse. Sv. J. T. 1933 p. 139—146.
- K. A. Hansen: Domme om Arbejderforhold. U. f. R. 1933 p. 176—177.
- Dagfinn Dahl: Erstatning og opreisning for legemsskade efter norsk rett. U. f. R. 1933 p. 222—223.
- S. Skarstedt: Den nya Växel- och Checklagstiftningen av den 13. maj 1932. U. f. R. 1933 p. 223.
- Carl Popp-Madsen: Bod. Bidrag til Læren om Retshaandhævelsens Midler. I. U. f. R. 1933 p. 237—246.
- Per Rygh: »Gjorte« Panteobligationer. U. f. R. 1934 p. 16.
- Knud Illum: Modregning i Konkurs. En kritisk Undersøgelse under Hensyntagen til dansk og fremmed Ret. U. f. R. 1934 p. 251—256.
- »Et Hovedværk inden for Nordens Retsvidenskab«. Fr. Stang: Innledning til Formueretten, 3. Udgave. »Politiken« 5. Februar 1935.
- Mads Iversen: Penge, Bank- og Børsvæsen. U. f. R. 1937 p. 228.
- »En ny Lovsamling i eet Bind«. Danmarks Love 1665—1937. Udgivet af O. A. Borum og Vinding Kruse. U. f. R. 1937 p. 359—360. Jfr. endvidere U. f. R. 1942 p. 299. (Samme: Danmarks Love 1665—1942).
- Eiler I. Baastrup og Jack Westergaard: Værdifaste Kapitalanbringelser. — Det Baastrupske System. Juristen 1938 p. 62—68.
- Knud Illum: Forelæsninger over almindelig Formueret. U. f. R. 1938 p. 39.
- Lagen om skuldebrev jämte dithörande författningar. Kommenterad av E. Marks von Würtemberg och F. Sterzel. U. f. R. 1938 p. 50—51.
- Realregister til Domssamlingerne i civile Sager 1927—1936. Udgivet af Victor Hansen. U. f. R. 1938 p. 89—90.
- »En kommenteret Lovsamling«. Samling af Danmarks Love 1938. Udgivet af M. Karnov med Kommentarer under Redaktion af

- Professor, Dr. juris Stephan Hurwitz. 1. og 2. Hefte. U. f. R. 1938 p. 90—91.
- V. Topsøe-Jensen: Dansk Lovregister. U. f. R. 1938 p. 232.
- »Svensk Undersøgelse om Afbetalingskøb«. Folke Schmidt: Om ägareförbehåll och avbetalningsköp, og Samme: Riktlinjer för en lagstiftning om ägareförbehåll och avbetalningsköp. U. f. R. 1938 p. 292.
- Poul Andersen: Offentligretligt Erstatningsansvar. U. f. R. 1938 p. 332—336.
- Johan Fischer: Tillæg til Motorloven 1932. Domme, Bekendtgørelser m. v. 1932—Juli 1938 samt Afgiftslov 1931. U. f. R. 1938 p. 336.
- Carl Jacob Arnholm: Streiftog i obligasjonsretten. T. f. R. 1939 p. 172—179.
- Dagfinn Dahl: Synspunkter i og utenfor erstatningsretten. U. f. R. 1939 p. 135—136.
- Ragnar Knoph: Rettslige Standarder, særlig grunnlovens § 97. U. f. R. 1939 p. 181—187.
- Phillips Hult: Civilrättsliga spørsmål. U. f. R. 1939 p. 190—191.
- Dansk Landbrugs finansielle Sanering. En akkordretlig Studie af Landsretssagfører Knud Bentzen. U. f. R. 1939 p. 275—276.
- Dansk juridisk Litteratur 1938, udgivet af Juristforbundet, udarbejdet af Landsretssagfører E. Reitzel-Nielsen. U. f. R. 1939 p. 322—323.
- Gjeldsbrevloven og Deponeringsloven. Med kommentar av L. Villars-Dahl. U. f. R. 1940 p. 115—118.
- Theodor Grundt: Lærebok i norsk forsikringsrett. Forelesninger over forsikringsrettens alminnelige del. U. f. R. 1940 p. 121—129. Jfr. hertil: Svar til A. Drachmann Bentzen (1940 p. 213—215) U. f. R. 1940 p. 215—219.
- M. P. Madsen-Mygdal: Dansk Deviseret. U. f. R. 1941 p. 144.
- Hjalmar Karlgren: Avtalsrättsliga spørsmål. U. f. R. 1941 p. 176.
- Lejelovene med tilhørende Tillægslove. Forsynet med Kommentar ved O. I. Kaarsberg og A. Götzsche. U. f. R. 1941 p. 351—352.
- Henning Nielsen: Den kliniske Metode i Samfundsvidenskab og Politik. U. f. R. 1941 p. 352.
- Hjalmar Karlgren: Avtalsrättsliga spørsmål. Sv. J. T. 1942 p. 144—145.
- Kristian Sindballe: Dansk Forsikringsret. Anden Del. U. f. R. 1942 p. 55—56.

- J. Øvergaard: Norsk erstatningsrett, I. U. f. R. 1942 p. 111—112, II. U. f. R. 1943 p. 234—235.
- G. Astrup Hoel: Delagtighet i forbrydelse. U. f. R. 1942 p. 167.
- Sven Arntzen: Bør adgangen til å kreve oppreisning for legems-krenkelser utvides? U. f. R. 1942 p. 168.
- Erik af Hällström: Verkan av ägareförbehåll på rättsförhållandet mellan säljaren och köparen. U. f. R. 1942 p. 283—284.
- Av kontraktsrettens specielle del. Gaver, kjøp, avbetalingskjöp, bytte. Professor Fredrik Stangs forelesninger. Utgitt av Erik Solem. U. f. R. 1942 p. 300.
- Bjarne Frandsen: Haandbog i Færdsels- og Motorlovgivningen. U. f. R. 1943 p. 76.
- Seve Ljungmann: Om skada och olägenhet från grannfastighet. Ett bidrag till läran om immisioners rättsliga behandling. U. f. R. 1943 p. 251—252.
- O. I. Kaarsberg og A. Gøtzsche: Lejelovsbekendtgørelserne. U. f. R. 1943 p. 283.
- Hjalmar Karlgren: Skadeståndsläran. Skrifter utgivna av Juridiska Fakulteten i Lund. U. f. R. 1943 p. 295.
- C. H. Ek: Bidrag till läran om utomobligatorisk skadeståndsansvar vid rättsenlig farlig verksamhet enligt Finlands gällande civilrätt. U. f. R. 1944 p. 130—131.
- Jan Kobbernagel: Erhvervsretten i Grundtræk. U. f. R. 1944 p. 131—132.
- Folke Schmidt: Faran och försäkringsfallet. En försäkringsrättslig studie. U. f. R. 1944 p. 139—141.
- Håkan Nial: Internationell förmögenhetsrätt. U. f. R. 1944 p. 180.
- Kirkelovene af 1922 med senere Ændringer. Indledet og fortolket ved Louis Petersen. U. f. R. 1944 p. 267.
- Hjalmar Karlgren: Skadeståndsläran. T. f. R. 1944 p. 151—155.
- Anders Hansen: Livsforsikringsvirksomhed. U. f. R. 1945 p. 268.
- »Et stort erstatningsretligt Værk«. A. V. Lundstedt: Grundlinjer i skadeståndsrätten. U. f. R. 1946 p. 81—86.
- Bengt Malmæus: Svensk rättspraxis i skadeståndsmål. Register över skadeståndsmål med korta referat. U. f. R. 1946 p. 92.
- R. Kæstel: Bankjura. U. f. R. 1946 p. 92—93.

2. Meddelelser om fremmed Ret.

- La recherche de la paternité . . . U. f. R. 1913 p. 44—45.
- De nye norske Børnelove. U. f. R. 1915 p. 193—200.
- Den østrigske Lovbogs Revision. U. f. R. 1917 p. 137—140.

- Norske Højesteretsdomme. Efter »Norsk Retstidende«. U. f. R. 1920 p. 152—156, 1921 p. 108—111, 249—251, 1923 p. 289—293, 1924 p. 165—168, 229—233 og 1926 p. 181—187.
- Finsk Lovforslag om Ægtefællers Retsforhold. U. f. R. 1920 p. 316—317.
- En Dom om Kollektivprokura. (Schweizisk). U. f. R. 1921 p. 159—160.
- Fransk Lov om Auktionsafgift til Fordel for Kunstnere. U. f. R. 1921 p. 178.
- Schweiziske Domme om Husbondansvaret og Forsikrerens Regres. U. f. R. 1922 p. 85—87.
- En borgerlig Lovbog i Rusland. U. f. R. 1923 p. 67—69.
- Sindssyges Habilitet efter engelsk Ret. U. f. R. 1926 p. 54—55.
- Norsk Lovgivning. Trustlov m. m. U. f. R. 1926 p. 336—339.
- Ny Lov om kollektive Arbejdsoverenskomster. U. f. R. 1928 p. 376.
- Norske Love i 1928. U. f. R. 1929 p. 30.
- Finsk Tilslutning til de nordiske Fælleslove. U. f. R. 1929 p. 244.
- Norsk Lovgivning. U. f. R. 1932 p. 50—51.
- Overhusdom om en Guldklausul. U. f. R. 1934 p. 80.
- Gældsbreven gennemført i Sverige. U. f. R. 1936 p. 147.
- Skadehensigtens Betydning i engelsk Ret. U. f. R. 1938 p. 176.
- Ny Erstatningsregler for Motorkøretøjer. Interessant svensk Forslag. U. f. R. 1939 p. 77—79.
- Mere om svensk Automobillovgivning. U. f. R. 1939 p. 92.

3. Meddelelser om danske Love og Lovbestemmelser.

- Fra det praktiske Retsliv. Stempelovens § 36. U. f. R. 1916 p. 233.
- Lovgivningsarbejdet i Danmark. Sv. J. T. 1916 p. 336—339.
- Fra Danmarks Rigsdag. Sv. J. T. 1917 p. 152—155.
- Hvorledes Lovforslag udarbejdes og behandles i Danmark. Sv. J. T. 1917 p. 337—338.
- Nye danske Love. Sv. J. T. 1917 p. 422—425.
- Den danske Aktielov. Sv. J. T. 1918 p. 102—104.
- Dansk Lovgivning i Vinteren 1917—1918. Sv. J. T. 1918 p. 152—154.
- Dansk-islandsk Forbundslov m. m. Sv. J. T. 1919 p. 115—118.
- Retspleje- og Landboreformer i Danmark. Sv. J. T. 1919 p. 379—382.

4. Diskussionsindlæg i Tilslutning til Foredrag.

- Nogle Bemærkninger om ekstinktive Erhvervelser. J. F. Aa. 1924/25 p. 40—41.
- Om Principperne for en eventuel Reform af Lovreglerne om Pantsætning af Løsøre og Rettigheder. Forhandlingerne paa det fjortende nordiske Juristmøde i København d. 24.—27. August 1928 p. 304—307.
- Nogle Bemærkninger om den nye »Ikrafttrædelseslov«s Erstatningsregler. J. F. Aa. 1931/32 p. 33—34.
- Krever sikkerhetskensyn, at man begrænser adgangen til å dekke sig ved ansvarsforsikring? Forhandlinger på det sekstende nordiske Juristmøde i Oslo den 23., 24. og 25. august 1934 p. 112—114 og 115—116.
- Funktionærloven i Praksis. J. F. Aa. 1939/40 p. 9—10.
- Hovedpunkter i Konkurslovkommissionens Betænkning. J. F. Aa. 1941/42 p. 20—21.
- Nogle Passivitetsvirkninger i dansk Ret. J. F. Aa. 1943/44 p. 7—8.

5. Bidrag til Salmonsens Konversationsleksikon, 2. Udgave. (Udover under II optagne).

- Eftergivelse. Bind VI (1917) p. 740—741.
- Enkeloven. Bind VII (1918) p. 326—327.
- Ensidigt Skyldforhold. Bind VII (1918) p. 334.
- Erhvervsevne. Bind VII (1918) p. 402—403.
- Erklæringsteori. Bind VII (1918) p. 428—429.
- État civil. Bind VII (1918) p. 506.

6. Meddelelser fra Juristmøder.

- Fra Juristmødet i Kristiania. Privatrettens Kodifikation og andre Spørgsmaal. (Anmeldelse af: Forhandlingerne paa det tolvte nordiske Juristmøde). U. f. R. 1924 p. 57—60.
- Det nordiske Juriststævne i 1926. (Anmeldelse af: Nordiska Juriststämman i Stockholm och Uppsala d. 5.—18. September 1926. Hälsningstal och föreläsningar utgivna av Tore Alméns Minnesfond). U. f. R. 1927 p. 42—45.
- Fra Juristmødet i Helsingfors. (Anmeldelse af: Förhandlingarna å det trettonde nordiska Juristmötet i Helsingfors den 18., 19. och 20. augusti 1925). U. f. R. 1927 p. 191—194.
- Fra Juristmødet i København. (Anmeldelse af: Forhandlingerne paa det fjortende nordiske Juristmøde i København den 24.—27. August 1928). U. f. R. 1929 p. 28—29.
- Det 16. nordiske Juristmøde. U. f. R. 1934 p. 269—272.
- En juridisk Uge i Sverige. U. f. R. 1941 p. 223—224.